

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA

Filmová produkce

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Audiovizuální výchova inspirovaná

Hejného metodou

Mária Môtovská

Vedoucí práce: MgA. Jiří Forejt
Oponent práce: Mgr. Pavel Bednařík
Datum obhajoby: 6. června 2019
Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2019

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

Film and TV School

Film Production

MASTER THESIS

AUDIO – VISUAL EDUCATION INSPIRATED

BY METHOD OF HEJNY

BcA. Mária Môtovská

Supervisor:	MgA. Jiří Forejt
Opponent:	Mgr. Pavel Bednařík
Date of thesis defense:	6. 6. 2019
Degree granted:	MgA.

Prague, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

Audiovizuální výchova inspirovaná Hejného metodou

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne 6.6. 2019

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie patrí najmä môjmu vedúcemu diplomovej práce Jiřímu Forejtovi za pomoc, cenné odborné rady, trpezlivosť a pozitívny prístup. Zároveň by som sa rada pod'akovala Filipovi Kršiakovi, ktorý ma podporoval aj počas písania tejto práce a spoluvytváral praktický projekt mojej magisterskej práce. V neposlednej rade by som sa chcela pod'akovať prof. RNDr. Milanovi Hejnému, CSc., bez ktorého rád by mojej práci chýbali teoretické poznatky metódy a jeho žiačke a zároveň mojej mame RNDr. Dagmar Môt'ovskej za to, že ma v tomto smere stále motivuje.

V Prahe, 6.6. 2019

BcA.Mária Môt'ovská

Abstrakt:

Predkladaná práca si dáva za cieľ intenzívne preskúmať generáciu, ktorá vyrastá už v plne digitalizovanej dobe a zamerať sa na ich záujmy v audiovizuálnej tvorbe. Pomocou výskumu a nášho magisterského projektu, by sme chceli posunúť pojem „Audiovizuálna výchova“ do praktických rozmerov výuky, inšpirovaných Hejného metódou. Prvá časť sa venuje súčasnej digitálnej dobe a mladej generácií, ktorá sa v tejto dobe narodila a vyrastá. Následne je na nich aplikovaný výskum, ktorý slúži na podrobné preskúmanie ich záujmov v oblasti výchovy a audiovizuálnej tvorby. Podľa výsledkov výskumu a teoretických poznatkov z filozofie Hejného metódy, je navrhnutý a vytvorený projekt s ideálnym prostredím pre neformálne vzdelávanie audiovizuálnej a filmovej tvorby. Tento projekt je následne prakticky aplikovaný a vyhodnotený.

Kľúčové slová:

Audiovizuálna výchova, Hejného metóda, neformálne vzdelávanie, digitálna doba, technológie v školstve, metóda vyučovania, filmový festival, mládež

Abstract:

The presented work aims to intensively examine a generation that is growing up in a fully digitalized era, and focus on their interests in the field of audiovisual production. Through our research in conjunction with our Master's project, we want to shift the term "audiovisual education" to the practical implications of teaching inspired by the method of Hejny. The first part is devoted to the young generation and the contemporary digital era, where this generation has been born and raised in. The research is subsequently applied to previously mentioned focal points, to investigate their interests in the areas of education and audiovisual production in detail. According to the results of research and the theoretical foundation drawn from the philosophy of the Hejny's method, created project becomes the ideal environment for the non-formal education of audiovisual and film production. This project is subsequently applied into practice and accordingly evaluated.

Key words:

Audiovisual education, Hejny's method, non-formal education, digital time, technology in education, teaching method, film festival, youth

Obsah:

Úvod	3
1. Život v digitálnej ére	5
1.1 Technológie a školstvo	8
1.2 Škola v industriálnej spoločnosti	9
1.2.1 Audiovizuálna výchova vz. Médiálna výchova	11
1.3 Digitálni domorodci vz. digitálni prisťahovalci	14
2. Hejného metóda	17
2.1 História a teória poznávacieho procesu	18
2.2 Dvanásť princípov	19
2.3 Efektívnosť Hejného metódy	26
2.4 Aplikovateľné prostriedky	27
3. Výskum – skupina 12-14 rokov	29
3.1 Faktor ovplyvňujúci výber filmu v kine	30
3.2 Preferencia sledovania filmu v prostredí	33
3.2.1 Reálne výsledky sledovania filmu v prostredí	33
3.3 Čo je pre nás vo filme/AV diele dôležité	34
3.4 Návštevnosť kina	36
3.5 Preferencia pozerania filmu sám alebo v spoločnosti	36
3.6 Význam filmu ako takého	37
3.7 Najčastejšie platformy, pre domáce sledovanie filmu/seriálu	39
3.8 Používanie sociálnych sietí	40
3.9 Používanie digitálnych zariadení v bežnom živote	42
4. Aplikácia princípov na AV výchovu podľa získaných informácií	44
4.1 Cieľ projektu Young Film Fest 2019.....	44
4.2 Podrobný program	46
4.3 Prínos festivalu	51
Záver	53

Predhovor

Ako končiaci študent magisterského štúdia Filmovej a televíznej fakulty so zameraním na produkciu som mala možnosť stretnúť sa s rôznymi typmi práce vo filmovej sfére a ešte viac s rôznymi typmi ľudí, pochopiteľne predovšetkým umelcami. Akadémiu múzických umení v Prahe považujem za kvalitnú univerzitu, ktorá umožňuje študentom rast v oblasti, ktorá ich práve zaujíma. Doba, v ktorej sa nachádzame, nám otvára nespočetne veľa dverí, ktorými sa vydať a čomu konkrétne sa chceme venovať. Pri premýšľaní nad problematikou, ktorú si zvolím ako predmet mojej diplomovej práce, som dospela k rozhodnutiu rozoberať tému, ktorá mi pomôže osvetliť moju blízku profesijnú budúcnosť. Ako začínajúci producent považujem za nevyhnutné mať dobrý prehľad v dobe, v ktorej tvorím a v ľuďoch pre ktorých tvorím, skôr než sa pustím do samotnej výroby. Bližšie spoznať a pochopiť budúcu zákaznícku skupinu v rámci vnímania filmu a audiovizuálnej tvorby mi pomôže predpokladať po čom bude dopyt na trhu ľuďmi pre ktorých tvorím. Taktiež pokladám za svoju ľudskú povinnosť zdieľať moje poznatky a skúsenosti, a zapájať sa do rozvoja audiovizuálnej tvorby ako takej v našej krajine. Práve z tohto dôvodu som sa rozhodla zamerať sa na výchovu v oblasti audiovizuálnej tvorby. Formy výuky sa však taktiež posúvajú a je nezmyselné spracovávať tak modernú a atraktívnu vec bežným, dnes už zastaraným spôsobom. Filozofia Hejného metódy je postavená na vytváraní štruktúry, porozumení a osobnej skúsenosti. Je to moderný smer, využívaný stále častejšie na českých aj slovenských školách. Pôvodne zameraný na netradičný spôsob výuky matematiky. Jeho úspešnosť a informovanosť však podnietila bádanie, či by sa jeho princípy dali využívať aj v iných predmetoch. K tejto forme výuky mám osobne veľmi blízko a zároveň sa jej venujem vo voľnom čase. Je to spôsob videnia sveta, kultúra života. Mojm názorom je, že práve touto metódou je možné posunúť vnímanie audiovizuálnej tvorby mládeže do sféry samostatného porozumenia histórie a motivácie objavovať budúcnosť v tak rýchlej dobe, akej žijeme. Moja predkladaná práca je len logickým vyústením myšlienok, ktorými sa zaoberám ako vo svojom profesijnom, tak aj osobnom živote. Mojm cieľom je prísť na atraktívny spôsob audiovizuálnej výchovy pre deti a mládež, ktorý ich bude v tomto smere nie len rozvíjať, ale hlavne motivovať chcieť vedieť viac a zaujímať sa o túto zvolenú tému v ich osobnom a voľnom čase. Myslím si, že by to mohlo napomôcť k posunu

kvalitnejšej a inovatívnejšej výrobe audiovizuálnych diel na našom území v blízkej budúcnosti. Zodpovedaním viacerých otázok v mojej práci, sa mi vždy otvorili nové možnosti a obzory a preto svoju prácu v tejto oblasti nepovažujem za uzavretú. Naopak, z práce je zrejmé, že aj v tejto chvíli stoja predou mnou ďalšie zaujímavé výzvy.

Úvod

Ohraničenie vekovej kategórie 12-14 rokov sme si zvolili na základe dvoch hlavných faktorov. Prvým je, že na území Európy, je to tzv. „hluché miesto“ kde obsah audiovizuálnej a filmovej tvorby, je minimálny. Obzvlášť na území Českej a Slovenskej republiky, práve tam, kde chceme náš výskum zamerať. Tento vek je taktiež v rámci osobného vývoja človeka významne ovplyvniteľná doba, kedy si po prvýkrát začne dieťa vytvárať svoj vlastný názor. Druhým dôvodom je fakt, že sa nachádzame v prelomovej dobe, kde táto generácia vyrastá do plne digitalizovanej éry, kedy sa používanie audiovizuálnych produktov stáva súčasťou, ba dokonca nevyhnutnosťou bežného dňa. Na začiatku práce si určíme a rozoberieme digitálnu dobu v rámci rýchlej zmeny či už v technológiách alebo umení, čo považujeme za nevyhnutné na vytvorenie vhodného procesu, ktorý chceme aplikovať na našej cieľovej skupine. V skratke si určíme súčasný stav a pojem Audiovizuálna výchova. Momentálne je táto téma často rozoberaná, avšak stále nie je pevne definovaná. Audiovizuálna výchova v súčasnej dobe nie je dostatočne rozvinutá tak, aby korešpondovala so záujmami a potrebami detí a mládeže, a využívala k tomu moderné spôsoby výuky. Aké stanovisko zaujať pri celi úspešného vzdelávania mládeže vyrastajúcej v plne digitalizovanej dobe? Produkcia audiovizuálnej tvorby a filmov, rapídny spôsobom narastá, každým rokom. Technológie sa menia zo dňa na deň za lepšie a novšie. Ako vedieť rozlíšiť tento umelecký smer, filmovej tvorby, vo svete plnom audiovizuálneho smogu? Ako ho vníma generácia, ktorá priamo v ňom vyrastá? Kde je pre túto skupinu hranica medzi umením a každodennou amatérskou produkciou audiovizuálnych „diel“? Na čom im záleží a čo je pre nich dôležité? Mládež by sa mala v tejto dobe učiť filtrovať nepotrebné alebo zavádzajúce informácie, naučiť sa odlišovať kvalitnú tvorbu a vytvoriť si svoj názor na filmové umenie. Aj preto je podľa môjho názoru nutné zaviesť filmovú výchovu do škôl. Následne sa zameriame na psychologický výskum detí v nami určenej vekovej kategórii a ich pohľad, či už na audiovizuálnu tvorbu alebo audiovizuálnu výchovu samotnú. Tento výskum bude vyhodnotený na základe osobných stretnutí, rozhovorov a dotazníkov početnej skupiny detí od 12 do 14 rokov. V ďalších kapitolách si bližšie popíšeme a rozoberieme filozofiu Hejného metódy, ktorú pokladáme za vzor vhodných princípov na našu výuku. Prostriedky tejto výuky si následne aplikujeme na naše predmety záujmu, na základe získaných faktov z výskumu detí, a pokúsime sa

vytvoriť živý príklad projektu pre audiovizuálnu výchovu inšpirovanú Hejného metódou. Projekt vyhodnotíme, zosumarizujeme jeho výsledky, dôležité zistenia a skúsenosti a vytvoríme záver, ktorým sa budeme inšpirovať do ďalších rokov.

1. Život v digitálnej ére

„Nenaučí-li se člověk rychle ovládat tempo změny v osobních záležitostech i v celé společnosti, je odsouzen k masové krizi adaptace“¹

V tejto kapitole, budeme bližšie rozoberať, čo pre nás znamená slovné spojenie „Digitálna éra/doba“. Prechod z analógovej doby do digitálnej sa dial v rokoch 1950-1970, do značnej miery ovplyvnené poľnohospodárskou a priemyselnou revolúciou. „Digitálna éra je vývojovým štádiom ľudstva, ktoré sa začalo ako doba informatizácie.“² Ľudstvo sa muselo tejto ére prispôsobovať rýchlym tempom, keďže sa postupne začali digitalizovať bežné komunikačné prostriedky. Starším ľuďom sa prispôbovalo ťažšie, mladším ľahšie. Každopádne sme si všetci začali zvykať na určitý nový spôsob vnímania digitálnych technológií či už vo forme využitia vzdelávacieho, pracovného alebo zábavného. Človek, ktorý má silnú schopnosť adaptácie, vie sa rýchlo prispôbiť, má tak veľký potenciál vyťažiť z nových technológií oveľa viac, ako by sa dozvedel bežne. Čo sa však deje s ľuďmi, ktorí sa v tejto už plne digitalizovanej dobe narodili? Ako vedia technológie rozlišovať? Človek ktorý si nezažil čo bolo pred tým, nemá možnosť porovnať to s tým, čo je teraz. Je už len nezodpovedanou otázkou či to môže byť k prospechu vývoja alebo práve naopak.

V tejto kapitole však nebudeme rozoberať digitálny rozvoj technológií, budeme skúmať aký vplyv má táto éra na filmovú a audiovizuálnu tvorbu ako takú a ako ju vnímajú ľudia, ktorí sú rýchlymi zmenami technológií v AV tvorbe pohlcovaní už od narodenia a teda iný prístup médií ani nepoznajú. Budeme čerpať hlavne z vysoko nadčasovej štúdie Alvina Tofflera (1970), ktorý sa zamerlal na tému – čo sa stane s ľuďmi, ktorí sú pohltení zmenou a ako sa s ňou vedia vyrovnávať. Táto téma veľmi úzko súvisí s naším výskumom, keďže je nevyhnutné, aby sme brali ohľad na obdobie v ktorom výskum spracovávame a zamýšľali sa nad tým, kam môže smerovať ďalej. Pri spracovávaní oblasti výchovy a školstva, hlavne pri zameraní na audiovizuálnu tvorbu, je nemožné ignorovať technológie s predpokladom na ich rýchly posun a zmenu.

„Burácející proud změn, který má dnes takovou sílu, že převrací instituce, posunuje naše hodnoty a podemílá naše kořeny. Prostřednictvím změn vstupuje budoucnost do našich životů a je důležité, abychom se na ni z blízka podívali.

---

¹ TOFFLER, Alvin. Šok z budoucnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

² Digitálna doba ako súčasť evolúcie (online). Copyright © 2013 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <http://www.unitedlife.sk/digitalna-doba-ako-sucast-evolucie/>

Nejen z grandiózních perspektiv historie, ale také z privilegované pozice lidí z masa a kostí, kteří ji prožívají.“³

Budúcnosť preniká do prítomnosti, nenápadne a pritom veľmi intenzívne, často to však nestihneme zaznamenať a dostáva nás to do zvláštneho pocitu dezorientácie, ba dokonca niekedy až depresie. Odkláňame sa od adaptácie a snažím sa uhnúť stranou a zmeny ignorovať, nechať ich prejsť bokom, však zajtra už prídu zase ďalšie.

„Školy by mali robiť viac, ako len technológie zakázať. Stále je veľa rodičov, ktorí internet, videohry a technológie nijako pri výchove svojich detí neriešia. Uvedomelých rodičov, ktorí sa zaujímajú o dôsledky nevyváženého života – virtuálnej reality verzus skutočného sveta, stále nie je veľa. Digitálne médiá však nesprávnym používaním dokážu napáchať mnoho škody na detských životoch. Po rodičoch sú to práve školy, kto by mal prebrať zodpovednosť aj v tomto smere a čo najviac o téme digitálnych technológií s deťmi hovoriť. Nielen technológie na pôde školy zakázať, no realizovať s deťmi aj rôzne aktivity, ktorými sa im potrebné posolstvá intenzívne vryjú do bežného života. Približovať deťom, v akých každodenných situáciách sú pre nás technológie benefitom, kedy nám pomáhajú rozvíjať sa a v akých momentoch nás môžu, naopak, ťahať k zemi.“⁴

Ľudsky nie je možné všetky zmeny vnímať a všetkým sa prispôbovať, dôležité však je o týchto zmenách vedieť a ešte dôležitejšie vedieť ich prijať. K veciam neznámym väčšinou prirodzene kladieme negatívnu stránku, ba dokonca niekedy až odpor, ak by však neprichádzali, tak sa ľudstvo nikam nikdy neposunie. To z prvého pohľadu platí pri maličkostiach a bežných každodenných činnostiach, ale vzápätí sa to odzrkadľuje práve na dôležitých subjektoch pre spoločnosť ako napríklad školstvo, zdravotníctvo, politika, umenie či iné. Za neuveriteľnými ekonomickými zmenami, stojí veľmi silný motor nazývaný technológia. Nemusíme si predstaviť len obrovské pracujúce stroje ale aj nové techniky ekologických procesov, spôsobu stravovania, vysadzovania stromov alebo výuky na hodine základnej školy.

---

³ TOFFLER, Alvin. Šok z budoucnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

⁴ O technológiách s deťmi potrebujeme hovoriť aj v školách. Nesú riziká, ktoré sa ich dotýkajú každý deň | eduworld.sk. Eduworld.sk- portál o vzdelávaní a sebarozvoji [online]. Copyright © 2019 Spoločnosť Eduworld, s.r.o. [cit. 01.05.2019]. Dostupné z: <https://eduworld.sk/cd/zuzana-granska/5144/o-technologiach-s-detmi-potrebujeme-hovorit-aj-v-skolach-nesu-rizika-ktore-sa-ich-dotykaju-kazdy-den>

„Všude narážíme na stejný trend zrychlení. Příčinou toho je fakt, že technologie se živí sama sebou. Technologie umožňuje vznik další technologie, jak to je patrné na procesu inovace. Skládá se ze tří fází, tvořících vzájemně se posilující cyklus. Nejprve to je tvůrčí, proveditelná myšlenka. Za druhé její praktická aplikace. Za třetí, její rozšíření ve společnosti. Ukazuje se, že doba oddělující jednotlivé fáze tohoto cyklu se dnes zkracuje.“⁵

Tak ako Toffler tvrdil pred skoro päťdesiatimi rokmi, že sa radikálne skracuje doba od pôvodnej myšlienky po praktické použitie a šírenie do spoločnosti, mnohonásobne viac to platí pre dnešok. Nie je to ani tak tým, že by sme v dnešnej dobe boli nedečkavejšími a netrpezlivejšími alebo šikovnejšími, ale postupne sme vynachádzali prostriedky, ktoré nám dopomáhajú z ľahkosťou tento proces zrýchľovať. Nová technika nie je však len využiteľným produktom, ale hlavne produktom novej tvorivej myšlienky, ktorá sa objaví medzi ďalšími miliónmi ľuďmi a ich myšlienkami, ktoré ju zase vedia zmeniť alebo posunúť ďalej. Každá takáto nová myšlienka alebo technika tým pádom umožňuje nové kombinácie už stále predošlých techník a tým pádom sa ich počet rapídne znásobuje. „Objev důležitého nového stroje nejen podněcuje a nutí ke změnám v jiných strojích, ale vede k novým řešením společenských, filozofických a dokonce i osobních problémů. Mění celé intelektuální prostředí člověka - způsob jakým myslí a díva se na svět“⁶ Ľudia majú tendenciu hľadať vo svojom okolí príklady, podľa ktorých by sa riadili. Tými môžu byť ako ľudia, tak stroje či umenie. Hľadajú v nich určité schémy, podľa ktorých budú uvažovať oni sami.

Či už v školstve alebo iných inštitúciách kde sa jedna generácia snaží predať fakty a poznatky druhej generácií, zabúdame na dôležitý fakt – každý máme iné tempo života. Toto tempo závisí od mnoho faktorov, ktorými zväčša býva vek, národnosť, zdravie alebo spoločenské postavenie. Toto tempo vytyčuje medzi ľuďmi hranice, rozdeľuje nás na skupiny, ktoré si navzájom rozumejú ťažšie. Spôsobuje to nedorozumenia a nepochopenie sa medzi sebou. Učiteľ a žiak, rodič a dieťa, Európania a Američania,...

---

^{5,6} TOFFLER, Alvin. Šok z budúcnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

1.1 Technológie a školstvo

„Odborníci hovoria, že nám vyrastá generácia nesústredených ľudí, ktorí sa veľmi ľahko nechajú čímkoľvek vyrušiť. Má to podľa nich tiež dopad na to, ako sú schopní dokončovať úlohy. Mnohé deti sú presvedčené, že dokážu robiť viacero vecí naraz. Učiť sa, písať sms-ky, počúvať pritom hudbu... Podľa psychológov je to však mylná predstava. Multitasking je škodlivý. Jeho výsledkom je len to, že v konečnom dôsledku toho spravia menej a menej si zapamätajú.“⁷

V dnešnej dobe sa školstvo a školský systém posunuli do fázy rozmanitosti. Nie sme nútení do centralizovaného systému, každý žiak pôsobí ako individuálny subjekt, a má možnosť si vybrať čo ho zaujíma a čomu sa chce venovať. V audiovizuálnej tvorbe sa stretávame s obrovským množstvom a širokou škálou produkcie. Otázne je, kde vytvoriť hranice čo ešte do AV tvorby patrí a čo už nie, aké platformy tam môžeme zahrnúť a aké už nie. Či už formátovo alebo obsahovo. Ďalšia otázka, ktorá nám z toho vychádza je, čo z tejto škály môžeme považovať za umeleckú tvorbu a čo nie. Pri prehliadkach, výstavách a projekciách nám môže ten či onen štýl nejaký čas dominovať, avšak žiadny univerzálny štandard neexistuje. „Nejnápadnejším rysem našej súčasnej „masovej“ kultúry je široký rozsah a rozmanitosť kultúrneho výberu... i pri zbežnom pohľadu sa „masa“ rozpadá na mnoho rôznych „druhov publika“.⁸ Producenti a umelci celkovo, sa už nesústredia a ani nesnažia tvoriť pre univerzálne publikum, obyčajne reagujú na vkus či štýl konkrétnej spoločenskej podskupiny. Avšak táto tendencia k rozmanitosti či už v umení alebo vo vede, súčasne rozdúchava konflikt v školstve. Systém školstva je u nás nastavený tak, že v podstate ponúka štandardizované vzdelávacie programy. Vlna revolty sa začala valiť s nástupom digitalizácie a nových technológií, kedy ľudia taktiež pochopiteľne začali požadovať rozmanitosť a chuť tento systém deštandardizovať, so zámerom pestrejšieho osobného rozvoja a chuti objavovať to, čo ma baví a zaujíma. Táto súvislosť nie je možno na oko jasná, no udalosti na školách a univerzitách sú úzko spojené s vývojom na spotrebiteľskom trhu. Rozdiel je však v tom, že zatiaľ čo spotrebiteľský priemysel funguje v prispôsobovaní celkom pružne, vzdelávací systém v školstve nie je tak všímavý

---

⁷ PIAGET, J., Inhelderová, B.: Psychologie dítěte, SPN, 1970

⁸ TOFFLER, Alvin. Šok z budoucnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

a schopný adaptácie, aby vedel vyhovieť požiadavkám rýchlej doby. Dnes už sú na viacerých vysokých školách študenti zvyknutí na individuálnejší prístup, môžu si tvoriť viac-menej vlastné rozvrhy a dohadovať si osobné konzultácie. Dá sa teda konštatovať, že systém ide správnym smerom. Avšak pre tak veľkú a tak byrokraticky náročnú časť štátneho systému akou je školstvo, je nemožné sa vedieť adaptovať v tak rýchlom tempe, aké udáva naša doba. Považujeme za nevyhnutné, že sa tak formám vzdelávania venujú aj rôzne súkromné spoločnosti alebo individuálni nadšenci.

1.2 Škola v industriálnej spoločnosti

„Rodič, ktorý dá svoje dieťa do školy, očakáva a požaduje, aby jeho dieťa škola pripravila na život v budúcnosti. Pri každej rodičovskej schôdzi učiteľ varuje, že pri nedostatku vzdelávania ich dieťa bude mať horšie podmienky pre úspešnú budúcnosť.“⁹ Rodič je tak tlačенý do pozície, kedy potrebuje vidieť výnimočnosť a úspešnosť svojho dieťaťa. Ministerstvá, nadácie a štát samotný chce, aby mladí ľudia ostali čo najdlhšie na škole a podporuje ich vo vzdelávaní.

„Naše školy namiesto ke vznikajúci nové spoločnosti obracujú nazpät k umierajúcemu systému. Jejich energie je aplikovaná na „odumierajúciho industriálneho“ človeka, jenž bude vybaven pro prežití v systéme, který bude mrtev dřív než on sám. Abychom lidem pomohli vyhnout se šoku z budoucnosti, musíme vytvořit superindustriální vzdělávací systém. A k dosažení tohoto cíle musíme cíle a metody hledat v budoucnosti, a ne v minulosti.“¹⁰

Každá spoločnosť má svoj charakteristický postoj k času, minulosti, prítomnosti alebo budúcnosti. Tento postoj je sformovaný podľa tempa zmien, a je jedným z najdôležitejších určujúcich prvkov nášho správania sa v spoločnosti a jasne sa odzrkadľuje v tom, ako spoločnosť pripravuje svoje deti na dospelosť. Éra strojov a nových technológií nám starý vzdelávací systém rozbila. Spoločnosť začala vyžadovať zručnosti, ktoré nám rodičia ani okolie nedokázalo poskytnúť. Nástup nových technológií a strojov rozvrátil starý systém hodnôt a predovšetkým požadoval typ človeka, ktorý má nový prístup k času. Škola bola nastavená na riadený systém plný jasných pravidiel a zvykov. Narastajúca

---

⁹ HEJNÝ, M., Kuřina, F.: Dítě, škola a matematika, Portál Praha, 2001

¹⁰ TOFFLER, Alvin. Šok z budoucnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

administratívna hierarchia školstva, napodobovala model priemyselnej byrokracie. Vnútorný život školy sa tak stal perfektnou prípravou detí vstupu do budúcej spoločnosti. „Dnes už prvky ako tuhá disciplína, známkovanie, zasadací poriadok, neindividuálny prístup, autoritatívna úloha učiteľa sú v školstve prísne kritizované.“¹¹ V spomínanej dobe však tento systém pre mladých ľudí bol veľmi úspešným nástrojom adaptácie, keďže spoločnosť fungovala rovnakým spôsobom. Žiak sa tak neučil iba fakty, ktoré by mohol vo svojej budúcej profesii použiť, učil sa aj spôsob života, ktorý ho čaká. Každopádne dnes už v tejto dobe nežijeme a napriek tomu sa spomínané archaické prvky u nás v školstve často objavujú. Spoločnosť však už na tomto princípe nefunguje, je omnoho viac voľná a individuálna, nezáleží až tak veľmi na dosiahnutom titule, do popredia sa dostáva charizma a osobnosť človeka, ktorý si môže vybrať svoju cestu akokoľvek a kedykoľvek ju môže zmeniť. Má skoro neobmedzené možnosti vo svojej budúcej profesii, ba dokonca si môže vytvoriť vlastnú a novú. Pokiaľ sa tomu systém školstva nedokáže prispôbiť budeme odkázaný na pád a nepochopenie jednotlivca, ktorý sa v spoločnosti, ktorá je absolútne odlišná ako systém, ktorý ho vzdelával, začne strácať a pokiaľ nie je zrovna psychicky pevná osobnosť, môže tak upadať do úzkostí. „Budoucnosť potrebuje ľudí schopné kritického úsudku, ktorí si umedia nájsť cestu ve zcela novom prostredí a umedia v rychle se měnícím okolí ihned rozpoznat nové vztahy.“¹² Z toho nám vychádza celkom jasný cieľ vzdelávania či už v dnešnej dobe alebo našej blízkej budúcnosti – zvýšenie adaptívnej schopnosti jednotlivca. Musíme sa naučiť predvídať smery a tempo zmeny.

---

¹¹ GERRIG, R.J.: Text comprehension. In The psychology of human thought (Eds.) R. J. Sternberg, E. E. Smith, Cambridge University Press, Cambridge 1991, p. 244-245

¹² TOFFLER, Alvin. Šok z budoucnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

1.2.1 Audiovizuálna výchova vz. mediálna výchova

Momentálne sa v Českej republike a aj na Slovensku často vyskytuje pojem „filmová a audiovizuálna výchova“ (ďalej FAV). Čo však táto výchova znamená? Pravdou je, že jasná definícia stále neexistuje. Rôzne skupiny si túto definíciu vytvorili podľa vlastných potrieb, všade sa však trochu líši. Po skúmaní rôznych odborných článkov a skupín, sme prišli na to, že toto slovné pomenovanie sa rovnako využíva na dve diametrálne rozličné veci. A to – Filmová a audiovizuálna výchova *ako predmet*, ktorý skúmam, ktorý sa učím a Filmová a audiovizuálna výchova – *ako proces*, podľa ktorého učím. Zároveň je nutné podotknúť, že sa nám do toho ešte často mieša aj pojem mediálna výchova. Mediálna výchova už vo viacerých školách zaužívaná je, a teda sa aj FAV najviac spája s týmto predmetom, respektíve FAV je na niektorých základných a stredných školách súčasťou tohto predmetu. Vo Veľkej Británii majú pojem Audiovizuálna výchova vyhodnotení ako proces podľa ktorého učia a ktorý pri výuke používajú. Hlavne v súčasnej dobe je veľmi moderný a využíva ho stále viac škôl. Audiovizuálne zariadenia dávajú učiteľom príležitosť stimulovať proces učenia každého dieťaťa. Kombináciou obrázkov, zvukov a médií, ktoré upútajú ich pozornosť.

„Sme obklopení audiovizuálnou výbavou a deti majú záujem porozumieť technológiám a udržiavať si aktuálne informácie o aplikovanej vede. Využívajú rôzne technologické prostriedky, TV, počítače, tablety, projektory a mnoho ďalších.“¹³Tieto zariadenia môžu slúžiť na prezentovanie informácií študentom, ale aj skutočnosť že integrujú s AV technológiou na dennej báze, ich technologicky a audiovizuálne vzdeláva. Čo sa však ukazuje ako bariéra je, že študenti sú mnohokrát v tejto oblasti zdatnejší ako samotní učitelia. Je to práve schopnosť prispôbiť sa rýchlej dobe, ktorú má mladšia generácia lepšie vytrénovanú, pretože v tejto dobe už vyrastali. Vedia, že sa všetko obrovskou rýchlosťou mení a zároveň tieto zmeny očakávajú. Vedia si ich vyhľadávať a prispôbovať sa im. Učiteľský konzultant Profesor Stephen Heppell viedol projekt, v ktorom dal 12 a 14-ročným študentom iPod Touch a požiadal ich, aby splnili určité úlohy. K svojmu prekvapeniu, zistil, že vyhľadávacím nástrojom, ktorý si študenti vybrali, nebol iba Google, ale hlavne služba YouTube, pretože poskytovala jasný, vizuálny súbor výsledkov, a nie sériu krátkych odsekov.

---

¹³ Audiovisual education | Britannica.com. Encyclopedia Britannica | Britannica.com [online]. Copyright ©2019 Encyclop [cit. 01.05.2019]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/audiovisual-education>

Služba YouTube má bohatý vzdelávací obsah – od vedeckých experimentov až po prezentácie v programe PowerPoint a jednoduché ukážky toho ako hrať na nejaký hudobný nástroj. Mladá generácia tak automaticky tento spôsob využíva na osobné vzdelávanie, kedykoľvek je to potrebné, pretože je ľahko dosiahnuteľný.

Naopak u nás sa pojem FAV výchova používa prevažne na báze rozoberania filmu ako takého, učitelia sa snažia aby žiaci premýšľali o filme z hľadiska príbehu, štruktúry, strihu a zvuku. Učia sa analyzovať a rozoberať film z jeho vnútorného obsahu a formy. Názvoslovie pre tento odbor stále nie je ujasnený. Vychádzame z faktu že audiovizuálna výchova = filmová výchova.¹⁴ Mohli by sme polemizovať či je vhodné tieto dva názvy spájať dohromady, ako sme spomínali v kapitole vyššie, vplyvom rýchlej doby sa nám menia formáty aj obsahy a je ťažšie označiť čo sa pokladá za film alebo iné audiovizuálne dielo. V tejto práci sa však názvoslovím, ani faktom čo znamená tento odbor, zaoberať nechceme a teda to pre nás nie je podstatné.

Pripravuje sa charakteristika vzdelávacieho oboru pre gymnázia aj základné školy v Českej republike. „Doplňující vzdělávací obor Filmová/Audiovizuální výchova, poskytuje školám možnost obohatit vzdělávací obsah gymnaziálního vzdělávání ve vzdělávací oblasti Umění a kultura. Vymezený vzdělávací obsah podporuje rozvoj žáků jako uživatelů filmových a obecně audiovizuálních produktů a zároveň rozvíjí jejich vnímavost a tvůrčí schopnosti prostřednictvím filmových/audiovizuálních výrazových prostředků.“

„Na některých školách se filmová a audiovizuální výchova již vyučuje, avšak nahodile, bez jasné koncepce a vzdělávacího obsahu. „Vnímání a hodnocení vizuálních produktů, stejně jako vlastní tvorba žáků, tak probíhá bez jakékoli opory v cílech a vzdělávacím obsahu,“ doplňuje Markéta Pastorová z VÚP a dodává: „Žáci vytvářejí nekvalitní produkci anebo nekriticky konzumují

---

¹⁴ Filmová/audiovizuální výchova; metodická podpora – informační zdroje. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/UVF/8115/FILMOVAAUDIOVIZUALNI-VYCHOVA-METODICKA-PODPORA---INFORMACNI-ZDROJE.html/>

audiovizuální záznamy, bez schopnosti zařadit je do uměleckého kontextu, společenských a historických souvislostí.“¹⁵

Viac o FAV výchove si môžete prečítať napríklad v bakalárskej práci - *Matěj Forejt: Filmová výchova v základním uměleckém vzdělávání, Praha, 2016, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, katedra filmových studií, Mgr. et MgA. Tereza Czesany Dvořáková, Ph. D.*, ktorá mapuje súčasnú situáciu základných umeleckých škôl, poznáva motivácie pedagógov, ktorý sa rozhodli zaoberať filmovou výchovou z vlastnej iniciatívy. Aj s ohľadom na nedostatok akýchkoľvek sekundárnych prameňov bola téma uchopená cez metodiky známe z oblasti sociológie. Cez výskum poukazuje na to, kedy sa na českých umeleckých školách objavila filmová tvorba, aké impulzy k tomu viedli a ako k takej tvorbe pristupujú jednotlivý pedagógovia.

Ďalej je to práca od *Alexandra F. Lipovská: Soudobé snahy o prosazení filmové / audiovizuální výchovy ve všeobecném vzdělávání, Praha, 2015, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy Katedra filmových studií, bakalářská práce, Mgr. et MgA. Tereza Czesany Dvořáková, Ph. D.*, táto práca sa líši v tom, že sleduje snahy o presadenie filmovej/audiovizuálnej výchovy vo všeobecnom vzdelávaní. Mapuje stav filmovej výchovy v historickom kontexte. Poukazuje na školy, kde sa film vyučuje vo forme seminárov a taktiež na subjekty rozvíjajúce odbor F/AV v školách a v neformálnom vzdelávaní. Práca je zakončená filmovou výchovou ako súčasťou mediálnej výchovy a výuky histórie.

Taktiež môžeme túto tému nájsť aj v práci od *Patrik Vacek: Filmová edukace: stručný průvodce učitele, MASARYKOVA UNIVERZITA Filozofická fakulta, Brno, 2006, magisterská diplomová práce, PhDr. Jaromír Blažejovský, Ph.D.* Patrik sústreďí svoju pozornosť na problém F/AV výchovy na stredných školách. Zdôrazňuje potrebu koncentrovaného a nemylného prístupu či už žiakov alebo pedagógov. Taktiež ako my v tejto práci, zakladá na využití pestrej škály metód a spôsobov. Výsledkom jeho práce je stručný sprievodca filmovou kultúrou pre žiakov stredných škôl.

---

¹⁵ Filmová a audiovizuální výchova jako nový předmět, Národní ústav pro vzdělávání. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 01.05.2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/filmova-a-audiovizualni-vychova-jako-novy-predmet>

1.3 Digitálni domorodci, digitálni prisťahovalci

Žijeme vo svete, kde denne čelíme vplyvu digitálnych technológií. Vo vyšších podkapitolách sme si zdôvodnili, prečo môže upadať vzdelávanie na školách a že je nevyhnutné sa adaptovať dobe a systému, v ktorom žijeme. V dnešnom svete nasávame informácie zo všetkých strán, či už od ľudí, technológií alebo vlastného poznania. „Nestačí nám - ako kedysi - jeden učiteľ, ktorý nám vysvetlí všetko potrebné. Musíme sa vedieť vzdelávať sami, pretože ak to neurobíme, budeme patriť pod priemer dnešnej ľudskej inteligencie.“¹⁶ Tieto vedomosti získavame aj pasívne z okolia a je teda nemožné pre učiteľov, aby vedeli všetky najnovšie informácie. Keby sme si však vedeli všetko vyhľadať sami, nemalo by zmysel chodiť do školy či univerzít a vzdelávať sa tam. Školstvo v našej krajine však stále funguje na princípoch zaúčania faktov, ktoré je nutné si rýchlo a vo veľkom množstve zapamätať. Práve tento spôsob študentov a žiakov často odrádza a zvlášť de motivuje, keď si ho vedia veľmi jednoducho a rýchlo vyhľadať na internete.

„Študenti sa s príchodom technológií radikálne zmenili. Už to nie sú ľudia, ktorých vzdelávací systém bol určený na výučbu. Dnešní študenti sa od minulosti zmenili nie len už svojím slangom, štýlom oblečenia ako to bolo medzi predchádzajúcimi generáciami. Nastala skutočne veľká diskontinuita. Veci sa zmenili tak, že už sa už nikdy nevrátia späť. Týmto dôvodom je práve príchod a šírenie digitálnej technológie v posledných desaťročiach 20. storočia. Technológia sa stala súčasťou života. Z toho je evidentné, že vďaka tomuto všadeprítomnému digitálnemu prostrediu a veľkému objemu interakcie s ním, dnešní študenti premýšľajú a spracúvajú informácie zásadne odlišne od svojich predchodcov. Tieto rozdiely idú ďalej a hlbšie, ako si väčšina pedagógov myslí. Rôzne výskumy z oblasti zdravotníctva ukazujú že sa myšlienky v mozgu menia aj fyzicky, v dôsledku toho ako ľudia vyrastali. Či už je to doslovne pravda alebo nie, s istotou môžeme tvrdiť že sa zmenili ich myšlienkové vzorce a štruktúry.“¹⁷

Čo by sme mali dnes nazývať „novými“ študentmi? „Nieкто ich označuje ako N – gen [for Net, teda internet] alebo D – gen [for Digital, teda digitálne]. Najčastejšie pomenovanie však čo sme našli bolo – Digitálni domorodci [Digital

---

¹⁶ PALEČKOVÁ, J., TOMÁŠEK, V.: Učení pro zítřek, Praha, TAURIS, 2005

¹⁷ TOFFLER, Alvin. Šok z budoucnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

Natives]. Dnešná generácia je už totiž „rodenými hovorcami“ jazyka počítačov, videohier a internetu ako takého. Čo to znamená v porovnaní s ostatnými? Ľudia, ktorí sa nenarodili do digitálneho sveta, napriek tomu, že v neskoršom štádiu života boli adaptovaní a fascinovaní používaním technológií, budú vždy v porovnaní s nimi Digitálni prisťahovalci [Digital Immigrants].¹⁸ Obidva termíny boli použité už v roku 1996 ako súčasť deklarácie nezávislosti kybernetického sveta. Popularizované boli konzultantom vzdelávania Marca Prenskyho v článku z roku 2001 s názvom Digitálni domorodci, digitálni prisťahovalci. Dôležitosť tohto rozlišovania je, že pokiaľ sa títo prisťahovalci učia prispôbiť sa životnému prostrediu, vždy si udržiavajú do určitej miery „svoj prízvuk“ resp. jednou nohou sú stále v minulosti. Títo ľudia boli socializovaní inak než ich deti a práve teraz sa učia nový jazyk. Jazyk, ktorý sa naučili neskôr v ich živote ide do inej časti mozgu. Tento problém je vážnejší než sa na prvý pohľad zdá, pretože naši inštruktori alebo konkrétne učitelia pre digitálne prisťahovalectvo, ktorí hovoria zastaraným jazykom, sa snažia učiť obyvateľstvo, ktoré hovorí jazykom úplne iným. Digitálni domorodci vedia prijímať informácie veľmi rýchlo. Digitálni prisťahovalci však zvyčajne veľmi málo oceňujú tieto nové zručnosti, ktoré domorodci získali a zdokonalili v priebehu rokov interakcie a praxe. Pre prisťahovalcov sú totiž úplne cudzie. Rozhodli sa učiť pomaly, krok za krokom, jednu vec naraz a predovšetkým vážne. „Učitelia digitálnych prisťahovalcov predpokladajú že ich študenti budú rovnakí, ako boli vždy a že rovnaké metódy, ktoré fungovali pre učiteľov, keď boli študenti, budú teraz pracovať pre ich študentov. Tento predpoklad však už nie je správny.“¹⁹ Ako však tento problém vyriešiť? Pre digitálnych domorodcov je nemožné vrátiť sa späť. Po prvé, neexistuje dôvod a po druhé, ich mozgy už sú tiež prispôbené a vytvarované inak. Inteligentní dospelí prisťahovalci súhlasia s tým, že nevedia o svojom novom svete mnoho a využijú svoje deti na to, aby im pomohli učiť sa a integrovať sa. Dnešní učitelia sa musia naučiť komunikovať v jazyku a štýle svojich študentov. To neznamená zmenu významu toho, čo je dôležité, alebo viesť k dobrým zručnostiam myslenia. To znamená rýchlejšie, menej krok za krokom, viac paralelne a viac spontánne. Okrem formy učenia musíme prikladať dôraz aj na obsah učenia. Niektoré vedy ako latinčina alebo gréčtina sa už vymazali z školských osnov, pretože sú v tomto svete nevyužiteľné a zanikajú.

---

¹⁸ PRENSKY, M., R.: Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning, Corwin, 2010

¹⁹ LIM, C. P.: Effective integration of ICT in Singapore schools: pedagogical and policy implications, Educational Technology Research and Development, 2007

Avšak rovnakým spôsobom ako zanikajú staré vedy vznikajú nové odbory, ktorým sa školský systém nestíha prispôsobovať. Preto je potrebné aby sa zakladali skupiny a spolky, ktoré budú tomuto systému pomáhať a nahradzovať ho. Tento nový obsah „budúcnosti“ ako napríklad robotika, softvér, nanotechnológia, jazyky alebo samotná mediálna tvorba je pre dnešných študentov mimoriadne zaujímavý. Ale koľko digitálnych prisťahovalcov je pripravených ich učiť? Ako pedagógovia potrebujeme premýšľať o tom, ako vyučovať či už históriu alebo budúci obsah v jazyku digitálnych domorodcov. V našej práci sa chceme sústrediť na princípy vhodné pre našu cieľovú skupinu a teda tzv. digitálnych domorodcov. Prvá fáza zahŕňa preklad a zmenu metodiky, druhou fázou je nový obsah a koncept myslenia. Adaptovanie materiálov jazyku digitálnych domorodcov by sme mohli v súčasnej dobe považovať za úspešné. „Napríklad v matematike už je jasné a prirodzené používať počítače a kalkulačky, avšak skôr ako učiť žiakov ako ich používať, by sme sa mali zamerať na proces osvojenia si kľúčových zručností alebo koncept tabuliek násobenia. Tak sa totiž môžu matematici sústrediť na „matematiku budúcnosti“.“²⁰ V predmetoch, ktoré sú o zapamätaní si vecí, ako napríklad geografia, je kľúčovým bodom prezentácia a kladenie dôrazu na určité veci. Nie je pravda, že deti si vďaka technológiám vedia naspamäť zapamätať menej vecí ako kedysi. Súvisí to s tým, na čo kladieme dôraz a ako ho posunieme a od prezentujeme ďalej. „Ak si dokážu zapamätať 100 mien pokémonov aj so všetkými ich vlastnosťami, históriou a vývojom, určite im nebudú robiť problém hlavné mestá a vzťahy 100 národov sveta.“²¹ Taktiež či už pri umení alebo samotnom filme musíme dbať na históriu, ktorá je kľúčová pre rozvoj budúcnosti, ani v tomto prípade, by nikomu nerobilo problém zapamätať si zásadných autorov a ich tvorbu. Dôležité je, vymyslieť nový spôsob ako tieto informácie predať digitálnym domorodcom. Je potrebné vymyslieť nové natívne metodiky pre všetky predmety a okruhy, na všetkých úrovniach, a používať k tomu našich študentov, aby nás usmerňovali. Proces podobný tomuto, už na viacerých školách začal, avšak stále je to minimum škôl, ktoré sa stihajú zaoberať modernými metódami výuky. Princíp výuky audiovizuálnej tvorby sa začína spracovávať, avšak je potrebné sa sústrediť práve aj na tento problém a prispôbiť metódy audiovizuálnej výchovy digitálnym domorodcom. My sme si v našej práci zvolili pre inšpiráciu, jeden

---

²⁰ LABORDE, C.: The Use of New Technologies as a Vehicle for Restructuring Teachers' Mathematics, Making Sense of Mathematics Teacher Education, 2001

²¹ PRENSKY, M., R.: Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning, Corwin, 2010

konkrétny smer alternatívnej výuky, ktorým je Hejného metóda. Aj keď ťažko povedať, či je to smer moderný, lepšie povedané, jeho využívanie sa stáva na našom území teraz veľmi populárne, avšak základné princípy tejto výuky sa odzrkadľujú už v spisoch starších ako 400 rokov.

2. Hejného metóda

Pri pozorovaní vyučovacieho procesu sme zistili, že motivácii, ktorá je kľúčová pre aktívne zapojenie žiakov, sa venuje veľmi málo priestoru. Často ide iba o niekoľko úloh, ktoré zďaleka nemôžu plniť zmysel skutočnej, zmysluplnej motivácie. Fáza separovaných modelov je prakticky vynechaná, nakoľko často sa hneď po veľmi stručnej motivácii prezentuje hotový poznatok. Zostručenie fázy motivácie a vynechanie separovaných modelov podľa Hejného [Hejný, 2004] môže spôsobiť vznik formálneho poznatku: „Učiteľovi sa uvedený poznávací proces (s motiváciou a separovanými modelmi) môže javiť ako príliš zdĺhavý, neekonomický. Načo zaťažovať žiakov podružnosťami, keď ich môžeme naučiť hneď podstatu – pravidlá... To, že žiaci pravidlá pomerne rýchlo zvládnu, utvrdí učiteľa v správnosti „priameho“ postupu. Učiteľ si neuvedomí, že pri (takomto) vyučovaní sa zabudlo na podstatnú vec: rozvoj žiakovho myslenia, vybudovanie predstavy (pojmu). Poznanie, ku ktorému žiak dospel, je verbálne a formálne. ... Formálnosť poznania je najväčšia choroba matematických znalostí žiakov i študentov.“²² Ďalšie ukážky formálnych poznatkov, resp. príčiny ich vzniku môžeme nájsť napr. u Hejného a Kuřinu [Hejný, Kuřina, 2001].

V tejto kapitole sa budeme bližšie venovať gramotnosti z pohľadu vyučovania orientovanej na budovanie schém, teda z pohľadu Hejného metódy. Táto metóda sa stáva kľúčovým východiskom našej práce. Filozofia Hejného metódy je v súčasnosti najviac využívaná na výuku matematiky. Jej cieľom však je vyvinúť schémy, ktoré budú aplikovateľné na každý predmet výuky, a každý si ich prispôsobí podľa potrieb. „Autorský kolektív vytvoril učebnice pre 1. a 2. stupeň základných škôl, stále viac škôl sa orientuje na tento spôsob výuky.“²³ Do dnešného dňa evidujeme v Českej republike 750 registrovaných škôl²⁴, ktoré vyučujú podľa tejto metódy. Čo predstavuje približne 18% z celkového počtu

---

²² Hejný, M., Kuřina, F.: Dítě, škola a matematika, Portál Praha, 2001

²³ Hejný, V., kolektiv autorov: Archív Víta Hejného I., EDIS Žilina, 2012

²⁴ Co je to „Hejného metoda“? | H-mat. *H-mat* | *Zasloužená radost z poznávání* [online]. Copyright © 2018 [cit. 28.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/hejneho-metoda>

základných škôl v Českej republike. Tak ako aj inde platí, že pre každé nové formáty je potrebný dostatočný čas na odskúšanie a porovnanie výsledkov s inými, či už bežnými alebo netradičnými formami. Nemôžeme teda tvrdiť, či je tento spôsob lepší alebo horší. V školstve sa často vedú hádky a hľadajú argumenty, či je tento systém dostatočne efektívny. Istotou však je, že pri tomto spôsobe učenia sa človek nedostáva do situácie kedy sa už nevie pohnúť ďalej, kvôli neznalosti konkrétneho vzorca či učiva.

„Ak dieťa zabudne vzorec, stáva sa automaticky bezradným. Je učení, že konkrétny príklad sa učí pomocou konkrétneho vzorca. Akonáhle mu však vzorec vypadne, nie je pre neho možné príklad samostatne vypočítať. Pokiaľ sa učí pomocou schém jemu známych a v prostrediach, ktoré už prežil, vždy sa k tomu vie vrátiť, nájsť rôzne cesty ako sa k príkladu dopočítať, nech sa nachádza kdekoľvek.“²⁵

2.1 História a teória poznávacieho procesu

„Pedagóg Vít Hejný [Archív Víta Hejného, 2012] pred 2. svetovou vojnou, analyzoval príčiny, prečo sa jeho študenti namiesto formálneho zapamätania si vzorcov, ktoré môžu používať iba na riešenie štandardných úloh, nesnažia hlbšie porozumieť priamo konkrétnemu problému. Práve z tohoto dôvodu sa rozhodol zadávať úlohy neštandardné a tie experimentálne testoval na žiakoch v škole, ale aj na deťoch z vlastnej rodiny.“²⁶ Kvôli politickej situácii sa však v tej dobe jeho poznatky nemali možnosť viac rozširovať.

V roku 1974 sa jeho syn Milan Hejný, rozhodol učiť v škole svojho vlastného syna sám. Vytvoril tím učiteľov a matematikov a spoločnými silami sa pokúsili dať dokopy poznatky jeho otca, ktoré použil najskôr pre svoju vlastnú pedagogickú prípravu. V roku 1986 sa im podarilo dať dokopy prvú publikáciu Hejného metódy – Teória vyučovania matematiky 2 [Hejný, 1990]. V tejto publikácii bola okrem iného aj po prvý krát popísaná teória poznávacích procesov vo vyučovaní matematiky – Teória generických modelov, ktorá vychádza z poznatkov Víta Hejného a skúseností s experimentálnym vyučovaním Milana Hejného. Na rozdiel od tradičného vyučovania, zameraného na štandardné úlohy,

---

²⁵ Dagmar Môtovská. Rozhovor.

²⁶ MÔTOVSKÁ D. Využitie počítačových aplikácií na diagnostikovanie štruktúry matematických znalostí a schopností žiaka. Bratislava, 2017. UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE, Fakulta matematiky, fyziky a informatiky. doc. PaedDr. Monika Tomcsányiová, PhD.

je nová metóda zameraná na budovanie siete mentálnych matematických schém. Tieto schémy si každý žiak tvorí sám, riešením vhodných úloh a predovšetkým diskusií svojich riešení so spolužiakmi.

V deväťdesiatych rokoch sa postupne začínal budovať tím okolo prof. Milana Hejného na Pedagogickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V roku 2004 sa toho chopilo nakladateľstvo Fraus a začalo vydávať prvé učebnice postavené na budovaní schém v prostrediach vychádzajúcich z reálnych skúseností žiakov. Týmto začala postupná implementácia metódy vyučovania do praxe. V roku 2013 zakladá M. Hejný spoločnosť H-mat, o.p.s., ktorá mu umožňuje metódu rozvíjať a šíriť ďalej. V roku 2015 vydáva H-mat vo vlastnej réžii materiály pre materské škôlky a pre 2. stupeň základných škôl. Momentálne už pracujú na vývoji učebníc pre stredné školy.

2.2 Dvanásť princípov Hejného metódy

Hejného metóda je založená na rešpektovaní dvanástich kľúčových princípov. Tieto princípy skladá do uceleného konceptu tak, aby mali žiaci možnosť učiť sa a objavovať nové učivo s radosťou a motiváciou bližšieho skúmania. Vychádzajú zo 40 ročných experimentov a využíva v praxi poznatky už z dávnych dejín matematiky, od starovekého Egypta až do dnešných dní.

M. Hejný uvádza, že „najčastejším prípadom deformácie poznávacieho procesu pri vyučovaní matematiky, podľa našich skúseností je zanedbávanie procesu motivácie a etapy skúsenosti opísaného mechanizmu.“ [Hejný, 1990]

Princíp budovania schém - dieťa vie aj to čo sme ho neučili.

Ako dieťa získava a skladuje poznatky? Táto vyučovacia metóda usiluje o maximálne autonómne premýšľanie a poznávací proces žiaka. Tieto schémy sú založené na spontánnosti, v dôsledku potrieb človeka. Každý človek má v pamäti nejaké schémy z bežného života. Je to súhrn navzájom prepojených znalostí týkajúcich sa známeho prostredia.

Americký psychológ J.R. Garrick tvrdí, že máme dva druhy vedomostí. Tie školské a tie životné. Ktoré z týchto vedomostí sú tie dôležité? Vzhľadom k známke, nám je jasné že tie školské. Ale to nám taktiež hovorí, aká je hodnota známky vzhľadom k životu.

„Ak sa vás niekto opýta na počet dverí alebo kobercov vo vašom byte/dome, asi ťažko budete schopní ihneď odpovedať. Ale po chvíli odpoviete celkom spoľahlivo. V mysli prejdete všetkými miestnosťami a spočítate príslušné objekty. Obe požadované informácie a mnoho ďalších máte vo svojom vedomí potenciálne uložené ako súbor informácií, ktorý nazývame schéma vášho bytu.“²⁷

Ak sa nás niekto opýta kedy sme sa učili počet našich kobercov v byte, odpovedať nevieme, pretože sme sa veľmi pravdepodobne túto informáciu v škole ani doma neučili. Ako to že teda prísť na správnu odpoveď vieme? Vieme to práve preto, lebo v tomto dome/byte žijeme denne dlhé roky a máme tam veľa skúsenosti. V našom mozgu sa tak vytvára schéma daného bytu. Garrick tvrdí, viac ako 95% toho čo v živote skutočne potrebujeme, máme uložené v schémach. Doporučuje, že akýkoľvek predmet by sa teda nemal učiť ako fakty, ale ako schémy. Dôležité je si uvedomiť, že tieto schémy sa u každého človeka líšia. V dôsledku tohoto môžu často nastávať nedorozumenia. Človek, ktorý pozná schémy iných ľudí, môže túto znalosť využívať a dosahovať podstatne lepšie výsledky, ako keby na nich pracoval sám, iba so svojimi vedomosťami. Ako v bežnom živote tak aj pri učení sú mentálne schémy hlavným nástrojom rozhodovania, postupujú ľudským rozmyšľaním a následným konaním.

Princíp práce v prostrediach

Prostredia prispievajú k získaniu neformálnych poznatkov. Učebné materiály Hejného metódy si ponechávajú tie isté prostredia a koncepty, aby žiakov nedostávali do stresujúcej situácie. Prostredie ktoré je pre človeka už známe, ho prijme uvažovať prirodzene a logicky, na základe jeho poznatkov a pamäti. Môže sa tak jednať o rodinné prostredie, kamarátov, školu, cestu autobusom alebo aj obyčajné krokovanie po chodníku. Zároveň prostredie ktoré už poznáme nás nerozptyľuje a môžeme sa plne sústrediť na zadaný problém. Zachovávaním konceptu si môžeme taktiež tvoriť príbeh, rovnako ako pri seriály na pokračovanie, tak úloha žiakov automaticky láka a dieťa sa na ňu teší. Taktiež nás metóda učí prepájať tieto prostredia, pomocou čoho sa buduje jeden zo silných nástrojov, kedy žiaci pochopia že určitá vec v jednom prostredí, je rovnaká ako v druhom prostredí. Približujú sa tak k logickému porozumeniu danej látky. Dôležité je tieto prostredia často striedať, inak môže dochádzať

---

²⁷ Budování schémat: dítě ví i to, co jsme ho neučili | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2018 [cit. 29.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/budovani-schemat>

k frustrácií žiakov. Taktiež treba skúmať, ktoré prostredia našich žiakov baví a ktoré nie. V prípade že nejaké prostredie nefunguje, netreba s ním pokračovať a radšej hľadať nové.

Prelínanie tém

Žiadny zákon neizolujeme. Vo svete súvisí a prelína sa všetko zo všetkým. Nemôžeme riešiť problém iba z jedného hľadiska a nepozerať pritom na iné možnosti. Zapojujeme rôzne stratégie a možnosti riešenia. Takto si môže každý človek vybrať čo mu je najsympatickejšie a najjednoduchšie, skrátka možnosť ktorá mu vyhovuje, aby sa dopracoval k výsledku. „Ak by sa schéma nášho bytu učila tak, že v septembri preberieme okná, v októbri kuchyňu, v novembri koberce a v decembri osvetlenie, tak v januári budeme musieť opakovať všetko, čo sme už o oknách, kuchyni a koberci zabudli. Ale pretože náš byt poznávame priamo v akcií v každodenných činnostiach, ktoré sa rôzne prelínajú, sme schopní si celý byt a jeho časti kedykoľvek vybaviť. Pri týchto činnostiach sme totiž aktívni.“²⁸

Rozvoj osobnosti – samostatné uvažovanie

Školou človek strávi podstatnú časť svojho života, je teda jasné, že nás do istej miery ovplyvňuje do budúca nie len vedomostne ale aj osobne. Je potrebné vychádzať z hlbokej znalosti psychiky detí a rešpektovať ich potreby a vývoj. Cieľom je spojiť vedomosti žiaka, povinnosti, cieľ učiteľa a osobné potreby a záujmy každého dieťaťa. Iba týmto spôsobom môžeme plnohodnotne využívať potenciál žiaka. Jedným z hlavných motivácií učiteľa, by mal byť dôraz na to, aby sa deti zo sebou nenechali manipulovať. Naučiť ich kriticky uvažovať, používať argumenty, diskutovať o tom s ostatnými a vedieť vyhodnocovať situácie, ktoré sa k nim dostanú. Takisto kladie veľký dôraz na mravné a sociálne správanie, kde rešpektujú jeden druhého a dieťa sa vďaka výuke danej látky učí rozvíjať samo seba, svoju osobnosť. Mali by si vzájomne porozumieť a pochopiť ako o danej téme premýšľa ten druhý (výhody v princípe č.3). Nápady a názory ostatných spolužiakov či kolegov v práci nás často môžu inšpirovať alebo posunúť náš nápad samotný. Žiak je vedený i k sebahodnoteniu a sebapoznaniu.

---

²⁸ Prolínání témat: matematické zákonitosti neizolujeme | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2018 [cit. 29.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/prolinani-temat>

Skutočná motivácia – keď „neviem“ a „chcem vedieť“

Od dávna vieme, že správna motivácia je tá ktorá je vedená z vnútra a nie z vonku. Človek s vnútornou potrebou poznávať, poznáva intenzívnejšie, prirodzenejšie a hlbšie ako človek, ktorý je k tomu nútení. Ako však túto motiváciu prirodzene dostať k žiakom či študentom?

„Potom nehovoríme o motivácií, ale o stimulácií. Už z latinského pôvodu slov je jasné, aký je rozdiel medzi motiváciou a stimuláciou markantný. Motivácia je odvodená z lat. *moveō* – hýbať, pohybovať, pričom stimulácia z lat. *stimulō* – bodať, pichať. Motiváciu teda chápeme ako potrebu poznávať, ktorá pramení z vnútorného boja medzi „neviem“ a „chcem vedieť“, „nedokážem“, „chcem dokázať“, „neskúsil som“ a „chcel by som skúsiť“²⁹

Motivácia k poznaniu je človeku a hlavne dieťaťu vrodená. Chce prirodzene objavovať, skúmať, pochopiť veci aj za rizika neúspechu.

To, čo nám dokáže našu motiváciu alebo stimuláciu veľmi zrýchliť, je citové naviazanie či láska. Keď máme vzťah k osobe, ktorá rozpráva iným jazykom ako my, oveľa rýchlejšie sa daný jazyk naučíme ako keby sme onú osobu alebo krajinu nepoznali a nemali k nej vytvorené púto.

Reálne skúsenosti

„Jsme-li vedeni naší vlastní důvěrně známou zkušeností, jsme ochotni vstoupit i do světa naprosté abstrakce.“³⁰

Skúsenosti môžeme v živote iba získať, nedajú sa prenášať. Niektorí ďalší nás môže síce poučiť svojou skúsenosťou a my jej môžeme veriť, napriek tomu sa na nás nikdy neprejaví tak silno ako keby bola naša. Mali by sme pracovať s prostrediami úlohami či akýmkoľvek materiálom, ktoré je dieťaťu známe. Akonáhle zvolíme postup, kde ukazujeme abstraktné prostredie a nemáme sa oprieť o nič čo poznáme, strácame koncentráciu aj motiváciu. Úloha nás unavuje a nemáme chuť ju viac skúmať. Rovnako to platí aj keď učiteľ používa príliš zložitý slovník, odborné slová, ktoré predtým nevysvetlil, ostatným tak automaticky odoberá možnosť „chcieť vedieť“. Dieťa by malo byť vedené práve tým smerom, kde môže tieto skúsenosti nadobudnúť.

---

²⁹ Skutečná motivace: když „nevím“, a „chci vědět“ | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2018 [cit. 29.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/motivace>

³⁰ Reálné zkušenosti: stavíme na vlastních zážitcích dítěte | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/realne-zkusenosti>

Radosť – sila vnútornej motivácie

System výuky v škole je v súčasnej dobe nastavený tak, že máme skupinku detí, ktorým potrebujeme vysvetliť danú látku. Učiteľovým cieľom je teda každé dieťa túto vec naučiť. Avšak nikdy sa nám nenaskytne situácia kedy dve rôzne deti, či aj dospelý ľudia vedia premýšľať rovnako. Výuku musíme nastaviť tak, aby nebrzdila tých čo im to ide rýchlejšie a motivovala tých pomalších. Skutočná vnútorná radosť z premýšľania vzniká pri vlastných objavoch. Nikoho nemôžeme donútiť k výsledkom, pokiaľ na to nie je ešte pripravený, resp. pokiaľ na ne nevie prísť sám pomocou informácií, ktoré sme mu poskytli. V opačnom prípade mu iba ublížime. Taktiež žiakovi, ktorému výsledky rovno povieme, žiak ktorý je vedení k reprodukcii a imitácii už známých poznatkov, prestáva byť schopný sa k ďalším poznatkom dopracovať sám. V horšom prípade ich môže priamo odmietaať či dokonca si k nim vytvoriť odpor.

Vlastný poznatok

Skúsenosť $\Rightarrow$ materinský jazyk $\Rightarrow$ odborný jazyk $\Rightarrow$ pochopenie látky. Pomocou objavovania vieme prísť aj na zložité úlohy, ktoré sa veľa krát riešia naučenými pravidlami, vzorcami a faktami. Ak by sme sa ich však učili naspamäť a nie pomocou schém, nebudeme nikdy schopní ich správne integrovať a prispôbovať nasledujúcim výzvam. Hejného metóda vychádza z presvedčenia, že poznatok získaný z vlastného objavu je kvalitnejší ako poznatok prevzatý.

„Keď má prvák poskladať z drievok štvorce, vezme jedno drievko, potom druhé, tretie... Stále mu to nestačí, vezme teda štvrté drievko a poskladá štvorec. Potom sa rozhodne poskladať väčší štvorec. Vezme ďalšie drievka a zloží väčší štvorec. Už začína tušiť, že ak bude chcieť zložiť ešte väčší štvorec, potrebuje k tomu vždy ďalšie štyri drievka. Je na ceste k objaveniu vzorca pre výpočet obvodu štvorca.“³¹

Rola učiteľa – sprievodca a moderátor diskusií

Najťažšie na princípoch „správnej“ výuky je uvedomiť si že väčšinou časť tvorí učiteľ samotný. Ako nám názov ďalšieho princípu napovedaa, učiteľ by mal byť skôr radca ako iba autorita. Učiteľ síce v správnom prípade všetko vie, pozná

---

³¹ Vlastní poznatek: má větší váhu než ten převzatý | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/vlastni-poznatek>

a hovorí pravdu, ale nemal by to dávať najavo. Ak to totiž hneď spraví, automaticky u žiakov vyvoláva pocit, že „musím prísť na niečo čo ten človek už vie“ postaví to žiaka do stresovej situácie kedy vie, že sa od neho očakáva dostať sa tam, kde už môj učiteľ je. Ideálne by však žiak mal pociťovať motiváciu už v objavovaní a cítiť že k tomu má dobrého partnera, ktorý ho podrží ako pri správnej tak aj pri nesprávnej ceste.

„Učiteľ nie je nositeľom múdra. Učiteľ je sprostredkovateľ. Ponúkne problémy a povzbudí žiakov aby ich riešili. Deti ten problém riešia a medzi sebou diskutujú. Diskusia medzi deťmi je kľúčová záležitosť.“³²

Presvedčenie o osobnosti učiteľa formuloval už pred 400 rokmi Jan Amos Komenský v Analytickej didaktike.

„Předně: Přirozená povaha lidská jest svobodna, miluje dobrovolnost hrozí se donucování. – A tak chce být vedena tam, kam směřuje, nechce být vláčena, strkána donucována. Z toho tedy plyne, že učitelé nevrlí, pánovití a tlukoucí jsou nepřátelé rodu lidského, a že jsou od přirozenosti vhodné leda k tomu, aby nadání ubíjeli a docela hubili, nikoli však aby je povznášeli a zušlechťovali. Sem náležejí také suší a neplodní pedanti, kteří vyučují jen zaschlými pravidly a nedovedou ducha zabaviti, aby ho oblomili; vytvářejí z žáků tvory znechucené, nebo tvory sobě podobné, prkenné panáky.“³³

Môže sa zdať, že deti, ktoré nie sú tlačené do rýchleho naučenia sa učiva, toho zdanlivo vedia menej. Učiteľ ich totiž nenúti a netlačí na nich. Učiteľ je však uvedomení s tým, že neučí učivo, ale učí deti. A preto sa časom ukáže že, aj keď tieto deti netrénovali násobilku, delene, a rôzne iné funkcie, všetko toto vedia. Nie tak rýchlo ako pri bežnej výuke, ale rozhodne s vyšším porozumením.

Práca s chybou – chybami sa človek učí

„Dieťa ktoré by malo zakázané padať by sa nikdy nenaučilo chodiť“³⁴ Je teda extrémne dôležité skúšať a chybovať a zároveň vedieť že chyby nás môžu posúvať ďalej, nenechať sa nimi zastaviť. Nastaviť princíp výuky tak, že žiak či študent vie, že môže bezpečne skúšať aj cesty nesprávne. Naopak by ho mali

---

³² Rozhovor s Prof. Milanom Hejným

³³ MEISNER, Josef. *Škola duševního zdraví: kapitoly z mentální hygieny výchovně vzdělávacího procesu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. Pedagogická teorie a praxe.

³⁴ Práce s chybou: předcházíme u dětí zbytečnému strachu | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/prace-s-chybou>

cesty nesprávne rozvíjať ešte viac, pretože sa z nich poučí a naberie istú skúsenosť, ktorá mu zároveň neskracuje kreativitu. „Ak je s chybou dobre naložené je vítaným spoločníkom na ceste k porozumeniu“³⁵

Pri skupinovom uvažovaní v bežnej triede, kedy sa učiteľ pýta na odpoveď, múdry učiteľ použije vždy návrh nesprávny ako príklad. Ak by totiž použil hneď ten správny, deti ktoré tento správny názor nemali, nepochopia princíp akým sme sa k výsledku dopracovali. V prípade že im to vysvetlí učiteľ, zase nepocítia radosť zo samostatného porozumenia.

Primerané výzvy

Ak slabšie deti a žiaci vyriešia aspoň nejaké jednoduchšie úlohy alebo dokážu porozumieť časti výkladu a látke, tak predchádzame stavu úzkosti s ďalších hodín výuky. Nemôžeme taktiež však dopustiť aby sa lepší žiaci nudili, automaticky im totiž padne motivácia a prestanú k danej látke vzhliadať. Úlohy by mali byť rozdeľované podľa toho, čo aké dieťa potrebuje. Odstránenie strachu z preberanej látky by malo byť prioritou.

Podpora spolupráce – poznatky sa rodia vďaka diskusi

Alebo inak povedané, výsledok sa rodí na základe spolupráce. Ak je diskusia medzi žiakmi ktorý sa snažia prísť na ten istý problém prenechaná rozvíjaniu, môže sa ukázať ako vysoko efektívna. V žiakoch ostáva entuziazmus, pretože na to prišli sami a zároveň si v sebe navzájom podporujú radosť a motiváciu, ktorá sa prenáša medzi nimi, keď ju niekto začne strácať. Každý človek má rád iné formy práce, sú deti ktoré radi pracujú samostatne, vo dvojici alebo vo väčšej skupine. Mali by sme tieto potreby rešpektovať a nechať voľbu na nich. Nič menej aj tí, ktorí preferujú prácu samostatnú, sa potom o svoj zážitok radi podelia s kamarátom alebo učiteľom.

„Výuka matematiky Hejného metódou tak plnohodnotne využíva potenciál osobnosti žaka a zároveň podporuje, motivuje a usmŕňuje její rŕst.“³⁶ Nech učíme akýkoľvek predmet, je dôležité aby sa dieťa chcelo učiť z vlastnej motivácií poznania a nie z motivácií rodiča či učiteľa. Motivujme detí tak aby sa z nich nestávali „intelektuálni príživníci“ (slová ruského psychológa A. M. Maťuščin)

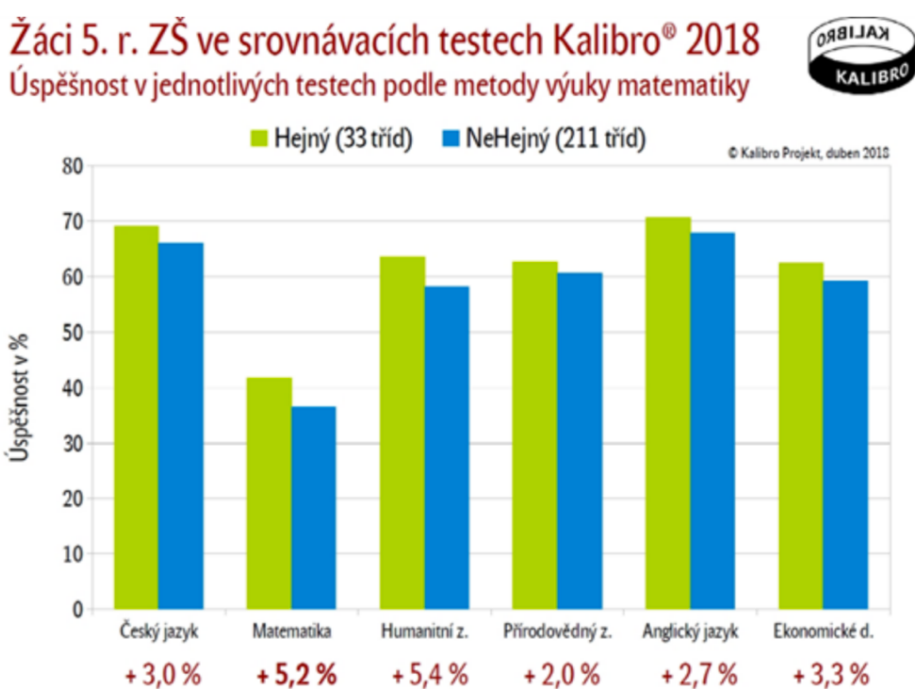
---

³⁵ Práce s chybou: předcházíme u dětí zbytečnému strachu | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/prace-s-chybou>

³⁶ Podpora spolupráce: poznatky se rodí díky diskusi | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/spoluprace>

2.3. Efektívnosť Hejného Metódy

Ako sme už spomínali, nemôžeme s istotou tvrdiť, či je táto metóda prospešnejšia ako staršie spôsoby, avšak už teraz máme nejaké dlhodobejšie výsledky, podľa ktorých sa môžeme orientovať. Na porovnanie výsledkov sme si vybrali Projekt Kalibro, ktorý sa venuje kvalitným výskumom a porovnávacím testom základných a stredných škôl. Nasledujúca tabuľka nám ukazuje porovnanie žiakov piateho ročníka základnej školy v matematike, ktorí sú učení a vedení podľa Hejného metódy a žiakov, ktorí sú učení podľa bežného školského systému. Tabuľka je aktualizovaná pre rok 2018. Testy vyplnili žiaci z 244 tried, z toho 33 tried sa učí podľa Hejného Metódy.³⁷

38

Môžeme vidieť že žiaci učení Hejného metódou majú percentuálne lepšiu úspešnosť ako žiaci z bežných tried. Najväčší rozdiel je vidieť v humanitných vedách a v matematike, ktorý stúpa o vyše 5 percent.

Pre získanie konkrétnejšej predstavy sme sa boli pozrieť na niekoľko názorných vyučovacích hodín (Základná škola Narnia, Bratislava). Po rozhovore s učiteľmi, ktorí vyučujú podľa Hejného metódy a po rozhovore s učiteľmi

³⁷ Evaluační ohlédnutí - žáci ukončujících ZŠ v letech 1996 a 2016 - Kalibro. Kalibro [online]. Copyright © Kalibro 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z:

<http://www.kalibro.eu/evaluacni-ohljednuti-zaci-ukoncuujicich-zs-v-letech-1996-a-2016>

³⁸ Pruzkum kalibro [online]. Dostupné z: http://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hejneho-metoda-matematika-pruzkum-kalibro.A180509_085924_domaci_nub

s bežným pedagogickým postupom sme zistili výhody aj nevýhody oboch spôsobov. Pravdou je, že žiaci okolo tretej a štvrtej triedy základného stupňa, učení podľa Hejného metódy sú pomalší a slabší v konkrétnych príkladoch. Žiaci z bežnej školy vedia rýchlejšie počítať, rýchlejšie hovoriť výsledky z pamäti, ktoré majú naspamäť naučené. Dôvodom môže byť práve to, že Hejného metóda neučí vzorce a spamäti počítať, naopak fakty spája do jednotného celku, neoddeľuje jednotlivé sekcie od seba, chce poukázať že jedno s druhým súvisí a naopak nie je možné to od seba oddeliť. Keďže sa neučia naspamäť násobilku a podobné funkcie, nevedia rýchlo zareagovať výsledkom, čo naopak deti učené bežným spôsobom väčšinou vedia odrecitovať hneď. Na prvý pohľad sa nám teda môže zdať, že bežný spôsob je efektívnejší. Avšak tieto výsledky sa nám lámu práve v štvrtej alebo piatej triede, kedy informácií a vzorcov prichádza tak veľa, že nie je možné si ich všetky naspamäť zapamätať. Hejného metóda sa tak ukáže efektívnejšia, keďže žiaci učení podľa tohto systému vedia na výsledky prísť, síce pomalšie, ale rozhodne s väčším porozumením. Rozumejú procesu ako na to prišli a vedeli by kedykoľvek v akomkoľvek prostredí na výsledok prísť, bez toho aby si pamätali vzorce z hlavy.

2.4. Aplikovateľné prostriedky

Rovnako ako pri analýze filmu nemôžeme vnímať strih bez kamerových pohľadov, alebo režijnú prácu bez reakcií hercov, aj v bežnom živote by sme sa mali naučiť chápať celok. Matematika je abstraktná veda a práve preto má tak blízko k umeniu. Je to veda, ku ktorej potrebujeme logické myšlienkové pochody a práve tieto pochody nám umožnia rozumieť veciam umeleckým, alebo aj veciam abstraktným. V tejto podkapitole sa budeme sústrediť na prostriedky Hejného metódy, ktoré by sme mohli aplikovať na Audiovizuálnu výchovu do škôl. Je to práve 12 princípov Hejného metódy, ktoré by sme chceli použiť. Rozhodli sme sa, že ako vzorový projekt vytvoríme trojdňový festival pre deti a mládež vo veku 12-17 rokov, kde by sme mohli aplikovať všetky zo spomínaných princípov a priamo tak mohli vidieť reakcie a výsledky nášho projektu. Vytvoríme si tak živé ideálne prostredie na prácu s deťmi, kde môžeme skúmať efektívnosť našich aplikovateľných prostriedkov. Predtým než sa však do toho pustíme, je nutné poznať nie len teóriu vhodnej metódy, ale práve tak dôležitým je pre nás to, čo deti zaujíma a baví. Naladenie sa na vlnu ich záujmov nás môže priviesť k úspešnej ceste dostať sa do hĺbky ich motivácie učenia sa

nových vecí. Konkrétne postupy, ktoré sme zvolili a ktoré si ukážeme v praxi, budeme rozoberať v kapitole 4. Young Film Fest. Následne si projekt vyhodnotíme a podľa spätnej väzby účastníkov budeme vedieť, aké princípy fungovali a ktoré naopak by bolo potrebné do budúcnosti upraviť či zmeniť.

3. Výskum záujmov AV výchovy detí vo veku 12-14 rokov

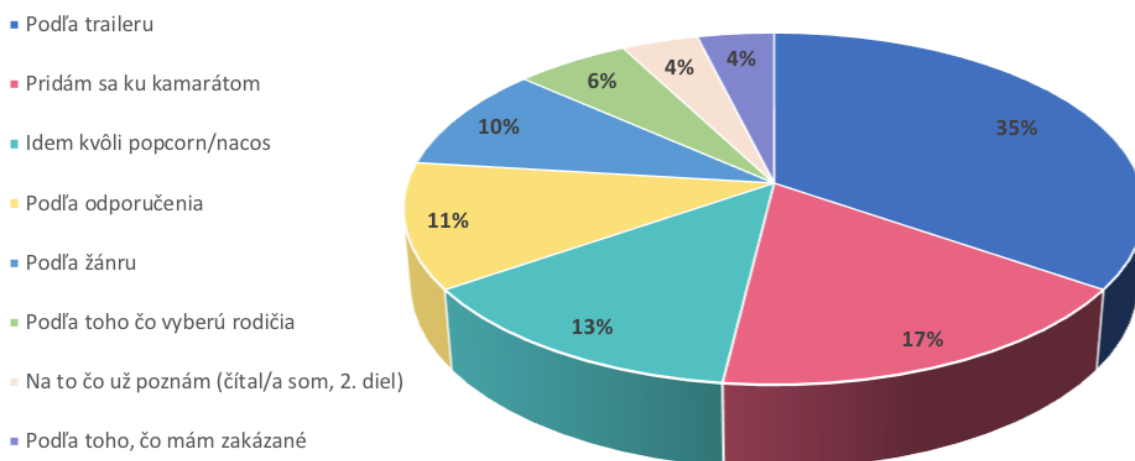
V tejto kapitole sa už dostávame k samotnému podrobnému výskumu našej práce. Cieľom nášho výskumu je čo najintenzívnejšie a najpresnejšie zistiť záujmy, potreby a preferencie v audiovizuálnej a filmovej tvorbe našej zvolenej vekovej kategórie. Pre náš výskum, sme si zvolili skupinu detí vo veku 12-14 rokov. Pre proces zisťovania údajov sme si zvolili formu dotazníkov, ale zároveň pre intenzívnejšie a hlbšie odpovede sme sa stretli s rôznymi skupinami detí osobne a postupovali sme vo forme spoločných aj individuálnych diskusií či workshopov. Na dotazníky sme dostali odpovede od 300 rôznych detí vo veku 12-14 rokov, pričom výber respondentov bol robený tak, aby ich audiovizuálne vzdelanie bolo na bežnej a priemernej úrovni tzv. nevyberali sme respondentov so špeciálnym záujmom o film a audiovizuálnu tvorbu, ale detí z bežného všeobecného gymnázia. Snažili sme sa totiž získať čo najobjektívnejšie informácie od typov detí, práve pre ktoré by mala byť audiovizuálna výchova v budúcnosti pripravovaná a aplikovaná. Dosiahli sme rôzne zaujímavé výsledky, ktoré si bližšie popíšeme. V prípade že nás nejaká odpoveď zaujala, tak sme mali možnosť ju hlbšie rozobrať a pochopiť tak cítenie a vnímanie dieťaťa. Pokladali sme otázky aj širšie, aj veľmi konkrétne, niektoré boli s krúžkovanou formou odpovede, niektoré boli na rozpisovanie. Dotazníky sme si následne vyhodnotili a vytvorili vizuálne grafy, na ktorých môžeme vidieť zhrnuté výsledky. Podrobnejšie vnímania a zaujímavosti priamo od respondentov máme zaznamenaná na audio zázname. Audio nahrávku sme vytvárali po skupinkách v užšom kruhu detí, práve z dôvodu dostať sa k hlbšiemu pochopeniu jednotlivých respondentov. Takýchto živých stretnutí sme zorganizovali sedem, pričom každé trvalo jednu hodinu. Pýtali sme sa ako na otázky spojené s filmom a AV tvorbou, tak aj na otázky spojené so samotnou formou výuky. Niekedy nás to zavádza schádzať do psychológie jednotlivých detí, pretože psychologická stránka je pre nás dôležitá vzhľadom k skúmaniu vnímania AV tvorby dnešnej mladej generácie. Dopracovali sme sa k zaujímavým výsledkom, ktoré bližšie rozoberáme v ďalších podkapitolách.

3.1. Faktor ovplyvňujúci výber filmu v kine

Pýtali sme sa detí, podľa čoho si vyberajú, na čo idú do kina. Pomerne jednoduchá otázka s jednoznačnými odpoveďami, mala však rôzne dôvody rozhodnutia sa. V našej digitálnej dobe je kino distribúcia preplneným trhom. Filmy sa na nás, aj na distribútorov ženu zo všetkých strán. Distribútori tak naplňajú program stále viacerými filmami, pridávajú sály a pre diváka je omnoho ťažšie sa rozhodnúť, ktorý film si vybrať na svoj večerný program. Po vyplnení dotazníkov a rozhovoroch sme prišli na to, že pomerne veľká časť si vyberá podľa iných faktorov ako je samotný film. To znamená, že im ani veľmi nezáleží na čo konkrétne do kina idú, ale záleží im na vedľajších faktoroch, ako napríklad to, s kým idú, alebo či je na konkrétnom mieste dobrá atmosféra a či sa tam nachádza občerstvenie či už vo forme popcornu alebo nacos.

Treba podotknúť že táto otázka nebola typu krúžkovacieho, ale respondenti napísali samostatne svoju odpoveď. Spočítali sme odpovede a vytvorili sme ukázkový graf, znázorňujúci, podľa čoho si vyberáme na čo chodíme do kina.

Faktor ovplyvňujúci na čo idem do kina
12-14 rokov

Ako môžeme zaznamenať z obrázku, najväčšia časť respondentov odpovedala, že si vyberá film podľa traileru, resp. filmu, či ich zaujme alebo nie. Túto odpoveď napísalo 35% z opýtaných respondentov. Keď sme sa v rozhovoroch snažili dostať hlbšie – čo je práve to, čo ich zaujme na upútavke, ako by mala upútavka vyzerať aby ich to presvedčilo ísť na to do kina, dostali

sme rôzne odpovede. Od chlapcov vo veku 12-14 rokov padlo pomerne veľa odpovedí aj „pekné baby“ a zbrane, pričom u dievčat viac zaujme atmosféra filmu, nálada a hudba. V čom sa však zhodli obe pohlavia, bolo jednoznačne - známi herci, akčnosť a humor.

Pomerne veľká časť, konkrétne 17% opýtaných respondentov, napísalo, že chodia do kina na to, čo vyberú kamaráti, pričom im nezáleží a veľakrát ani nevedia, aký konkrétny film to bude. Ak by sme chceli túto otázku rozoberať z psychologického hľadiska, tak by nám to vlastne malo prísť v tomto veku normálne. Pre dospievajúcu mládež je typické, že chcú naviazať nové kontakty a tráviť čas s rovesníkmi, bez rodičov. V tomto prípade, obetujú možnosť výberu, aby mohli tráviť čas s kamarátmi a mohli tak zážitky neskôr spolu zdieľať. Čo to však môže naznačovať producentom a filmárom je, že deti v tomto veku berú film skôr ako zábavu a ideálny proces k zblížovaniu, než ako umelecké dielo, ktoré by chceli hlbšie rozoberať alebo chápať.

Dôvod, ktorý mal tretí v poradí, najviac odpovedí bol, že deti vo veku 12-14 rokov chcú chodiť do kina aj preto, lebo si tam môžu dať občerstvenie typu popcorn, nacos, coca colu a iné pochúťky, ktoré *doma nechutia tak dobre*. Myslím že sa teda alternatívny distribútori umeleckého filmu, ktorý sa rozhodli tieto pochutiny nepredávať, nemôžu čudovať že tak prichádzajú o pomerne veľké množstvo divákov vekovej kategórie 12-14 rokov. Dôvodom prečo niektoré kiná nechcú ísť komerčným spôsobom a predávať občerstvenie pri sledovaní filmu zväčša je, aby si divák mohol v pokoji užiť umelecký zážitok z filmu a pochopiť rozprávanie režiséra včetně všetkých nepravoplných odkazov. Respondenti sa však k tomuto vyjadrili tak, že ich hlbšie film a zámer režiséra ani veľmi nezaujíma a preferujú keď pri tom môžu chrúmať popcorn a smiať sa nahlas.

11% respondentov napísalo, že si vyberá film podľa odporúčania známych, alebo hodnotenia filmu. Túto odpoveď by sme už mohli zaradiť medzi tie, ktoré sa o samotný film zaujímajú a nie je im jedno na čo idú do kina.

10% respondentov uviedlo, že svoj výber zvažujú podľa žánru filmu. Pri hlbšom rozhovore, sme prišli na to, že najobľúbenejšie žánre našej cieľovej skupiny sú komédie, akčné filmy a fantasy filmy. Taktiež často padli odpovede ako sci-fi, horory a detektívky. Zaujímavý fakt je, že iba 1% respondentov, odpovedalo inú možnosť ako niektorú z už spomenutých. Nikto neodpovedal dokument alebo rozprávka. Je už nezodpovedanou otázkou, či to je pre to, lebo postrádajú kvalitné filmy tohoto typu, alebo je to informácia pre tvorcov filmu, ktorí chcú nakrúcať pre túto vekovú kategóriu, že sa do týchto žánrov púšťať ani

nemusia, prípadne ju vziať z iného uhla ako máme bežne zvykom vo filmovej tvorbe.

Menšia ale stále celkom početná skupina napísala, že film na ktorý idú do kina, vyberajú ich rodičia a oni idú povinne. Je vhodné spomenúť, že túto odpoveď dávali prevažne 12 ročné deti, teda naša mladšia časť cieľovej skupiny. V tomto veku, je to taktiež celkom pochopiteľná odpoveď. Respondenti zároveň pri ďalšom pýtaní uviedli, že napriek tomu, že výber nie je na nich, nestrácajú chuť ísť na konkrétny film do kina a tešia sa rovnako ako keby vyberali sami. Niektoré 12 ročné deti sa už chcú rozhodovať sami a majú vyspelý samostatný názor, naopak druhá polovica preferuje rozhodnutie rodičov, pretože na ich samotných je to ešte veľký tlak rozhodnúť sa a vybrať podľa seba. Naznačuje nám to, že vek 12 rokov, je práve tá hranica, ktorá sa nám láme pri samostatnom rozhodovaní sa. Naši 13 roční respondenti už spravidla problém v rozhodovaní nemali.

Dve posledné, no napriek tomu časté odpovede mali 4% opýtaných respondentov. Zistili sme že veľa detí vo veku 12-14 rokov, preferuje ísť do kina na druhý diel, alebo na príbeh, ktorý už poznajú z knihy či iných zdrojov. Vedia totiž čo, môžu očakávať a tak idú na istotu. Tešia sa z toho, že príbeh poznajú a nemusia sa báť že niečomu neporozumejú. Alebo v prípade druhého dielu sa tešia že uvidia už známe postavy a taktiež vedia čo od nich môžu očakávať, zaujíma ich vývoj postáv.

Rovnako 4% respondentov napísali, že si vyberajú film, práve podľa toho, ktorý je pre ich vekovú kategóriu zakázaný. Tzv. 15 +. „Často sa stáva, že filmy určené pre nás 13 ročných, sú proste nuda, pretože dospelí si myslia že s nami musia jednať v rukavičkách a neukazujú scény tak ako by reálne boli. Keď vidím film pri, ktorom je 12+ alebo menej, dopredu viem že to bude nuda, lebo tam neukážu nič zaujímavé.“ [rozhovor s jedným z respondentov, chlapec 13 rokov].

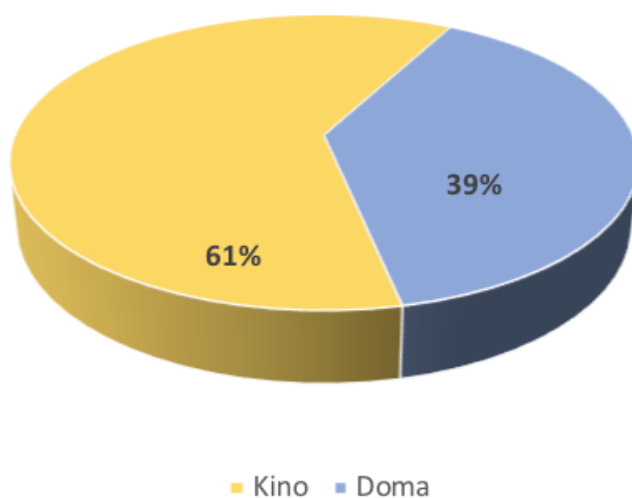
„Mne napríklad vadia scény, ktoré nám nasilu ukazujú ponaučenia a že dobro víťazí. Ako keby nám to nedošlo zo samotného príbehu a boli sme hlúpi. Alebo ešte viac keď filmy klamú.“ [rozhovor s respondentkou, dievča 14 rokov].

3.2 Preferencia sledovania filmu v prostredí

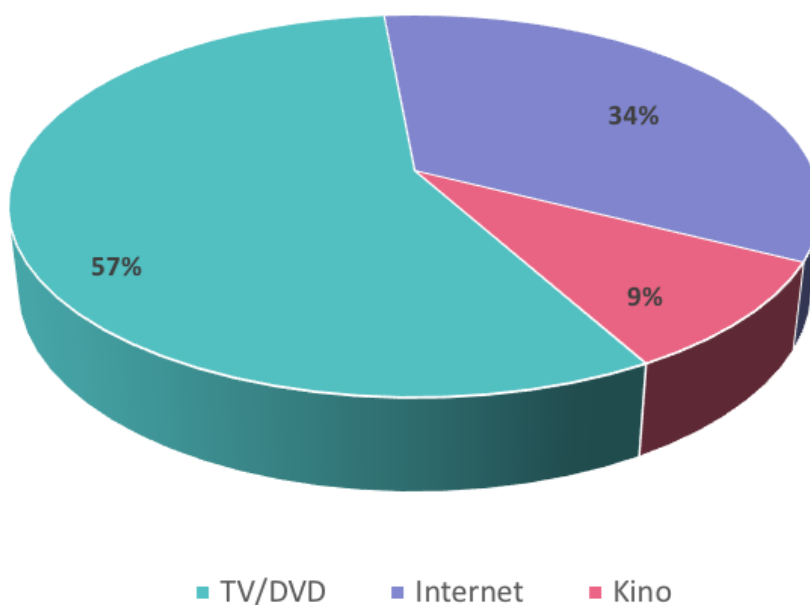
Jednou s ďalších otázok bolo, kde radšej pozeráme film – doma alebo v kine. 61% respondentov označilo odpoveď v kine, 39% označilo odpoveď doma. Ako to však zodpovedá realite, kde najčastejšie deti vo veku 12-14 rokov pozerajú filmy, sme sa dozvedeli z nasledujúcej otázky.

Preferencia sledovania filmu
12-14 rokov

3.2.1 Reálne výsledky sledovania filmu v prostredí

Najčastejšie sledovanie filmu
12-14 rokov

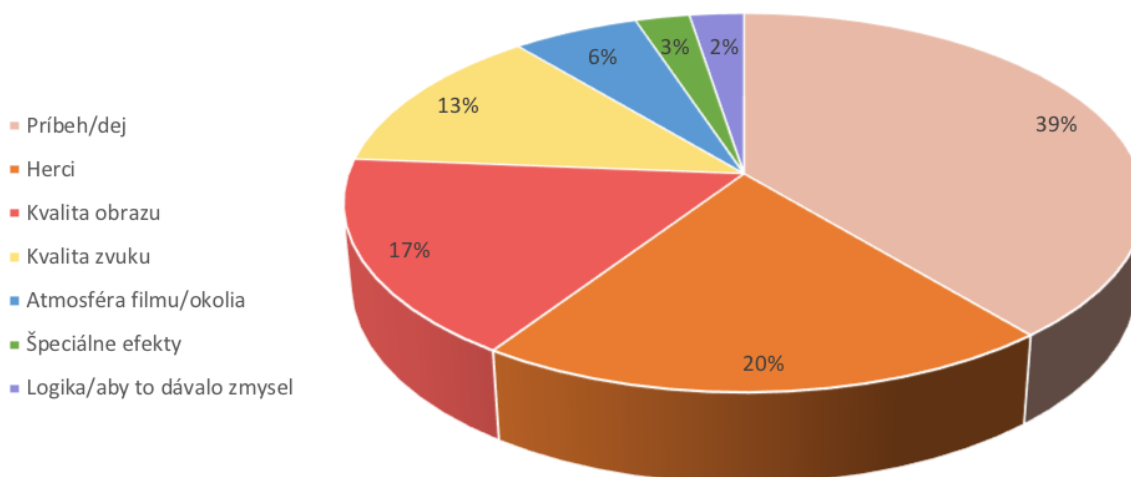

57% respondentov označilo odpoveď že najviac pozerajú filmy doma na televízií alebo na DVD prehrávači. 34% respondentov označilo odpoveď – na internete a zvyšných 9% označilo možnosť v kine. Z predošlých dvoch otázok sme zistili, že napriek tomu že naši respondenti preferujú pozeranie filmu v kine, častejšie tomu dochádza práve naopak pri domácich obrazovkách alebo internete. Iba vo veľmi málo prípadoch sa rozhodnú na film zájsť do kina. Dôvodom môže byť práve to, že film vnímajú ako prostriedok pre využitie voľného času a relaxu, a práve preto považujú za ďalšiu „prekážku“ niekam chodiť či sa presúvať. Jednoducho je pre nich pohodlnejšie ostať doma a môcť si pri tom robiť čo chcú. V kine ako vo verejnom priestore pochopiteľne platia určité pravidlá správania sa a slušnosti. Nemožno tvrdiť že tieto pravidlá sú prísne, napriek tomu sú pre našu vekovú kategóriu občas obmedzujúce. Keď sme sa pri rozhovoroch pýtali či vykonávajú pri pozeraní filmu ešte nejakú činnosť, väčšinou sa nám dostala odpoveď že niekedy pozerajú na mobilný telefón a s niekým si píšú, prípadne jedia, či dokonca si píšú domáce úlohy. Z takýchto odpovedí nám môže byť jasné že pozeranie filmu v tomto prípade berú iba ako doplnkovú činnosť, na ktorú sa nesústredia na 100%.

3.3 Čo je pre nás vo filme/AV diele dôležité

Na tento typ otázky, sme sa rozhodli pýtať práve preto, aby sme sa dostali k tomu, čo je dôležité pri filme pre našu cieľovú skupinu, aby to udržalo ich pozornosť a mali motiváciu sa sústrediť 100% iba na sledovanie filmu a nelákalo ich to k iným činnostiam.

Čo je pre mňa vo filme dôležité?
12-14 rokov

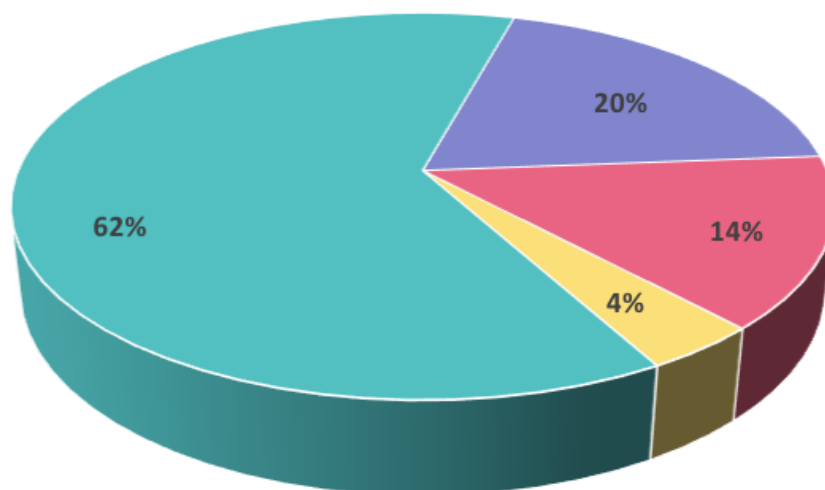
Je treba podotknúť, že táto otázka nemala možnosti na krúžkovanie, respondenti písali tak odpovede, ktoré ich priamo napadli. Najväčšia časť, 39% napísalo že najdôležitejší je pre nich príbeh alebo dej filmu. Znamená to pre nás filmových producentov dobrú správu. Pomerne veľká časť našej cieľovej skupiny si dáva záležať na príbehu a teda môžeme predpokladať že sa hlbšie zaujímajú o film ako taký. 2% opýtaných respondentov napísalo odpoveď – Logika, aby príbeh dával zmysel. Tieto 2% by sme mohli priradiť k odpovedi - príbeh ako taký, pretože táto odpoveď je celkom podobná. Stále je to pomerne veľká časť čo sa na tejto odpovedi logiky zhodla. Pri hlbšom bádani sme prišli na to, že našej cieľovej skupine 12-14 rokov príde často že príbeh, ktorý je určený pre nich je „príliš detský“, prvoplánový alebo sa snaží ukázať pekné scény ale nedáva moc logiku. Hlavní, či už detskí alebo dospelí hrdinovia často jednú príliš afektovane a nie tak, akoby v skutočnosti jednali. Druhou najčastejšou odpoveďou bolo, že najdôležitejšie pre našich respondentov je, či sa v danom filme nachádzajú ich obľúbení herci a herečky. Často boli toho názoru, že pokiaľ sa tam nachádza ich herec alebo herečka, ktorých majú radi, tak im vôbec nezáleží čo to bude za film, idú tam len kvôli nim a tešia sa na to viac ako na dobrý príbeh. Táto odpoveď mala až 20%. Myslíme si však, že v tomto prípade by sa odpovede staršej vekovej kategórie nelíšili, a boli by podobného názoru. 17% respondentov napísalo, že im najviac záleží na kvalite filmu. Nebudú pozeráť na film v malom rozlíšení alebo na malej obrazovke, nekvalitný obraz ich mnohokrát irituje. 13% napísalo podobnú odpoveď ale vo forme audio stopy, teda kvality zvuku vo filme. „Keď pozerám film doma, musím mať veľké a kvalitné reproduktory, nemám rád keď zle počujem, film ma potom vôbec nebaví“ vraví jeden z opýtaných respondentov. Túto odpoveď môžeme taktiež pokladať za celkom logickú. Viacerí respondenti sa zhodli na odpovedi, že je pre nich dôležitá atmosféra, či už samotného filmu, tak okolia v ktorom film pozerajú. Majú väčší zážitok z toho, keď sa nachádzajú v zaujímavom prostredí pri sledovaní filmu alebo seriálu. Toto prostredie by malo ideálne odpovedať atmosfére v samotnom filme. V neposlednej rade, 3% respondentov napísalo, že majú radi špeciálne efekty, resp. akčné a fantastické filmy, kde môžu sledovať rôzne filmové triky. „Takéto scény totiž v bežnom živote nemáme šancu vidieť, museli by sme mať veľké šťastie. Mám rád keď mi film ukáže niečo čo neuvidím bežne na ulici“ chlapec 13 rokov.

Keď sme sa pýtali na najobľúbenejší film, či film, ktorý ich najviac ovplyvnil, najviac odpovedí sme dostali, že to bol Harry Potter. Taktiež často

padali odpovede ako Star wars, Forest Gump, Pán Prsteňov, Deadpool, Wally, Piráti z Karibiku či Lego Batman.

3.4 Návštevnosť kina detí vo veku 12-14 rokov

Návštevnosť kina
12-14 rokov

■ Aspoň raz za mesiac   ■ Cca raz do roka   ■ Každý týždeň   ■ Menej ako raz do roka

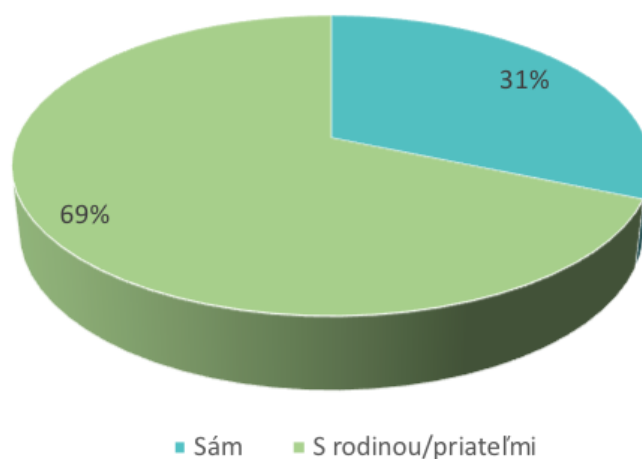
Na tomto grafe môžeme vidieť návštevnosť kina deťmi vo veku 12-14 rokov. 14% chodí do kina každý týždeň. Väčšina z nich, konkrétne 62% navštevuje kino cca raz alebo dva krát do mesiaca, 20% označilo odpoveď raz do roka a 4% chodia menej ako raz do roka alebo vôbec kino nenavštevujú. Percentuálne čiastky nám približne odpovedajú aj záznamom návštevnosti kín staršieho publika. Predpokladáme že čísla sa môžu meniť, vzrastať vo veku 15 rokov, kedy už mladí ľudia a teenageri chodia do kina sami a berú to aj ako chvíľkový únik z domova.

3.5 Preferencia pozerania filmu sám alebo v spoločnosti

Táto otázka nás v našom výskume obzvlášť zaujíma, pretože zo skúseností vieme, že každý človek má túto preferenciu nastavenú inak. Niektorí ľudia sa na film radi sústredia, neprajú si, aby ich vyrušovalo čokoľvek okolo a radi vplynú do deja. Tvrdia, že keď pozeráme na film alebo seriál s niekým iným, tak sa do neho nikdy nevieme naplno vložiť. Naopak druhá časť tvrdí, že väčšinou pozerá

film alebo seriál práve preto, lebo je to zdieľaný čas s niekým druhým, prípadne so skupinou kamarátov či rodinou. Vek našej cieľovej skupiny 12-14 rokov, by podľa psychologických a sociálnych výskumov mal inklinovať k zdieľanému tráveniu voľného času a teda by sme predpokladali aj preferenciu spoločného sledovania filmu alebo seriálu, či už doma alebo v kine. Náš výskum tomu taktiež odpovedá, ako môžeme vidieť z grafu, 69% označilo odpoveď že radšej sa pozerá na film s rodinou alebo kamarátmi. Dôvodov je viacero, jednou z hlavných odpovedí bolo, že zážitky z filmu môžu potom spoločne zdieľať s kamarátmi v škole, majú tak spoločnú tému, o ktorej sa môžu rozprávať. Každopádne ani odpoveď, že radšej pozerám filmy sám, nie je malá, dosahuje skoro jednu tretinu odpovedí, presnejšie 31%. Je otázne či preferencie zdieľaného sledovania AV diel sa môže meniť v čase. V minulosti, keď neexistovali televízie ale iba kiná, ľudia ani inú možnosť ako spoločné sledovanie nemali. S príchodom dostupnejších digitálnych technológií, ktoré môže priemerný človek vlastniť, si ľudia privykajú skôr pozeráť filmy a iné audiovizuálne produkty sami.

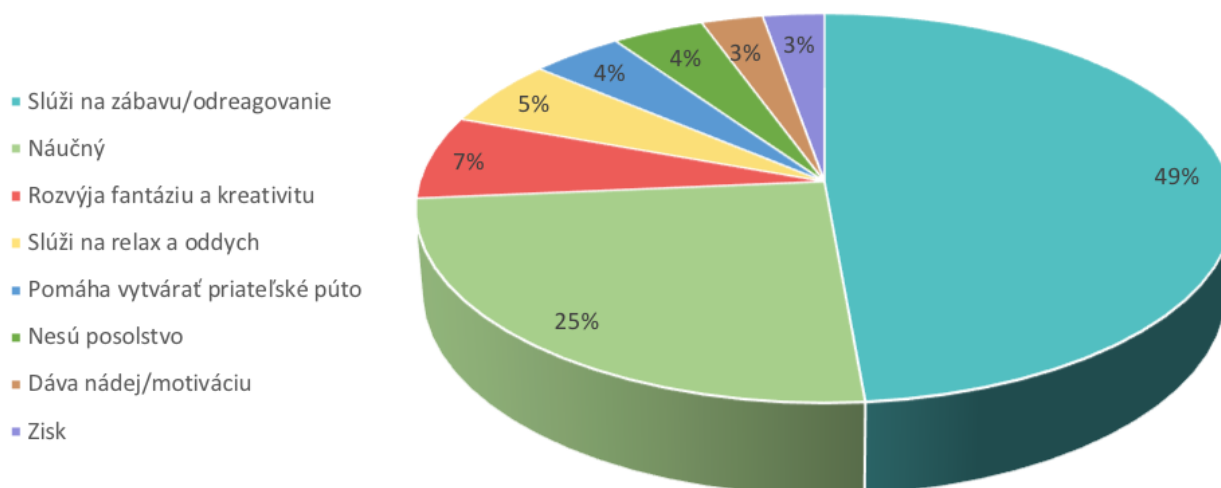
Pozeráš film radšej sám alebo v prítomnosti niekoho iného?
12-14 rokov

3.6 Význam filmu ako takého

Aby sme sa dostali k hlbšiemu pochopeniu našej cieľovej skupiny, položili sme im otázku, aký je ich názor v tom, aký význam má film pre svet a prečo vôbec film vznikol a stále je na trhu. Touto otázkou sme skúmali ich samotné ponímanie a postavenie k filmu. Opäť je nutné podotknúť, že odpovede naši respondenti písali sami, nevyberali z možností.

Aký význam má podľa Teba film? 12-14 rokov

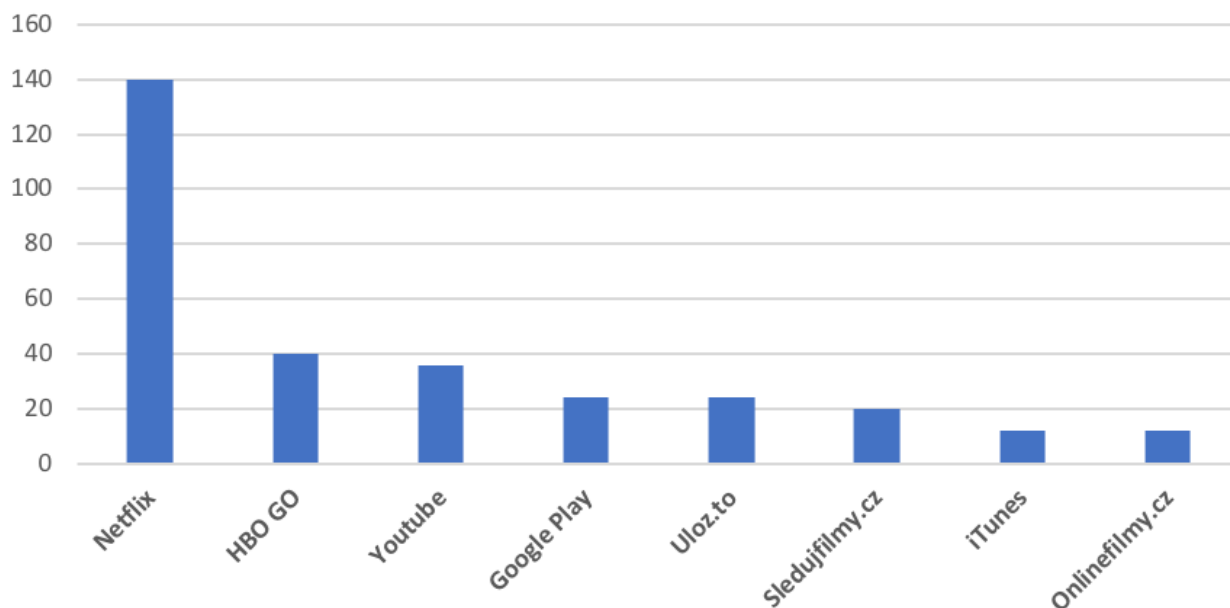

Skoro polovica respondentov, 49%, napísalo že film slúži na zábavu alebo na odreagovanie. Druhou najčastejšou odpoveďou bolo, že film má náučnú formu. Túto odpoveď napísalo až 25% respondentov. 7% napísalo že film slúžia na to aby rozvíjal v ľuďoch fantáziu a kreativitu, 5% že slúži hlavne na oddych a relax, kedy by človek pri ňom nemal veľmi premýšľať a preto by podľa nich, mal byť film jednoduchý a zábavný. Časť respondentov 4% napísali, že film pomáha vytvárať priateľské púta, je to pre nich častá zámienka prečo by mali tráviť čas s kamarátmi alebo rodinou, film ich zabaví a ponúkne im spoločnú tému ku konverzácií. Taktiež 4% napísali že film by mal zo sebou niesť nejaké posolstvo. Mal by v sebe mať hlbšiu myšlienku a odkazovať na dôležité témy. 3% udalo ako hlavný zmysel existencie filmu, že dáva nádej alebo motivuje. Sami respondenti sa rozhovorili že ich niekoľkokrát takto film presvedčil odpustiť niekomu ku komu cítili krivdu, tráviť viac času s rodinou ale spomenuli aj negatívne vplyvy filmu, hlavne v akčných žánroch a komédiách kedy hrdinovia často vytvárajú a skúšajú nebezpečné kúsky, sledovatelia filmu našej cieľovej skupiny, môžu mať stále problém s rozoznávaním reality a filmových trikov a nabáda ich to skúšať podobné triky. Taktiež uviedli že film ich často motivuje k športu alebo rôznym iným koníčkom, keď ho hlavný hrdina vo filme tvrdo trénuje a nakoniec sa ukáže úspech a že tvrdý tréning stál za to. Posledná, avšak stále celkom častá odpoveď bola, že film prináša danej krajine finančný zisk a to je jeho hlavný zmysel.

3.7 Najčastejšie platformy, pre domáce sledovanie filmu/seriálu

Skúmali sme bližšie kde presne sledujú naši respondenti filmy alebo seriály pri domácom pozieraní. Dostali sa nám odpovede aj s legálnych aj s nelegálnych platforiem, najčastejšie sa opakovali tie, ktoré uvádzame v grafe.

Najčastejšie platformy na sledovanie filmu alebo seriálu
12-14 rokov

Jednoznačne najpopulárnejšia platforma na sledovanie filmu alebo seriálu pre deti vo veku 12-14 rokov je Netflix. Táto platforma sa do našej krajiny dostala do povedomia pomerne nedávno a za krátky čas jej popularita vysoko stúpila. Netflix je prístupný, vizuálne lákavý s dobrou reklamou a ponúka prístup k širokému okruhu filmov a seriálov za dobré ceny. Čo je však dôležitejšie, ponúka nám presne to, čo máme radi a automaticky selektuje obsah pre každého diváka. Prináša nový prístup výroby – zbiera a ukladá data, konkrétnych filmov, žánrov, hrdinov či iných motívov, na ktoré sa radi pozeráme a podľa toho vytvára svoj vlastný nový obsah. Jednoducho povedané, vytvára presne to, čo ľudí baví. Táto myšlienka je pre nás kľúčová, keďže našim cieľom je vytvoriť ideálne prostredie filmového vzdelávania, ktoré bude našu cieľovú skupinu baviť, a vytvoriť ho podľa toho, čo oni majú radi, a nie podľa toho, čo my pokladáme za vhodné. V opačnom prípade by sme sa dostali späť k nútenému a dnes už zastaranému procesu výuky. Ďalšie dve veľmi časté odpovede boli HBO GO a YouTube. Pričom YouTube už je platforma voľne dostupná, ktorá sa nemusí platiť, avšak nenachádza sa tam veľa obsahu z hľadiska filmov alebo seriálov

v kvalitnej podobe. Medzi často sledované nelegálne platformy spadajú Onlinefilmy.cz a Sledujfilmy.cz alebo Uloz.to, ktoré ponúka zdarma sťahované súbory. Menej používanou legálnou platformou je taktiež iTunes. Zaujímavé je, že naši respondenti nevideli rozdiel medzi legálnymi a nelegálnymi zmieňovanými platformami. Otvorene rozprávali o všetkých platformách, ktoré poznajú, pričom väčšina z nich bola nelegálna. Podľa rozhovorov sme prišli na to, že väčšina z nich tento problém illegality nerozlišuje a vlastne ho ani za problém nepovažuje.

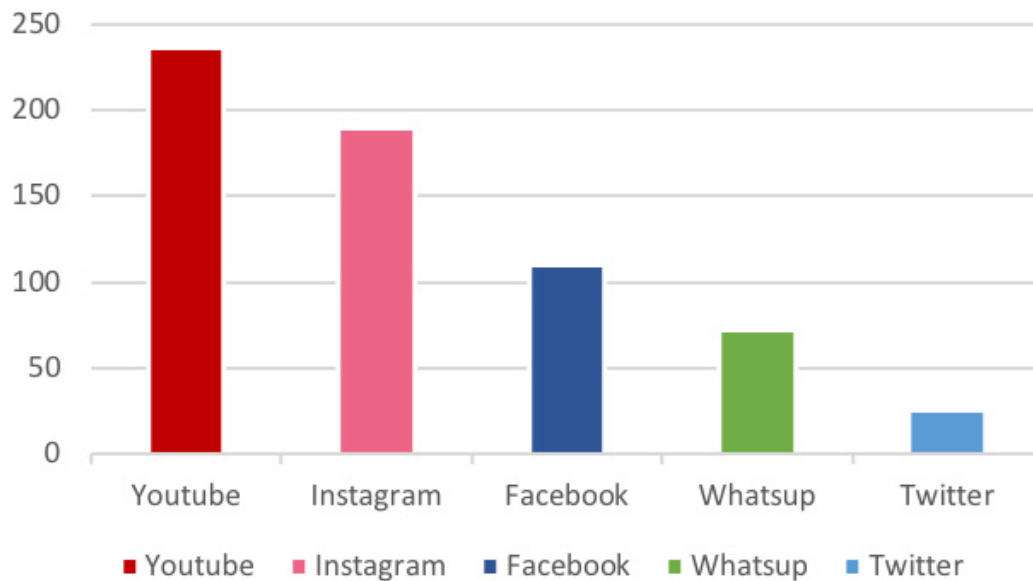
3.8 Používanie sociálnych sietí

Taktiež sme považovali za potrebné spýtať sa našich respondentov, ktoré sociálne siete sú najviac zvyknutí používať a ktoré majú najradšej. Považujeme to za nevyhnutné poznať, vzhľadom k našej budúcej práci. Sociálne siete sú veľkou súčasťou života každého, súčasného mladého človeka. Môžeme tak bližšie skúmať rozdiely jednotlivých sociálnych sietí a bádať po tom, čo je kúzlo tých, ktoré fungujú lepšie a naopak. Každopádne sociálne siete tak isto, ako aj technológia a móda sa postupne obnovujú a stávajú zastaralé. Tie ktoré sú populárne dnes, o pár týždňov už byť nemusia. Dospeli sme k zaujímavým výsledkom, kedy napríklad sociálna sieť Facebook, ktorú staršia generácia dospelých nepoužíva, pretože si na ňu prídu starí, resp. je moc mladá, aby ju začali používať, nová generácia 12-14 ročných detí tvrdí, že sociálna sieť Facebook je už celkom „old school“ a nmoderná. Tieto sociálne siete sa taktiež sami obnovujú a snažia sa držať stále vo vysokých rebríčkoch používania. Pýtali sme sa našich 12-14 ročných respondentov aké sociálne siete najčastejšie používajú oni. Ich odpovede sme spracovali do grafu.

Využívanie sociálnych sietí 12-14 rokov

7. 3. 2019

\Dvomi najpopulárnejšími sieťami sú rozhodne YouTube a Instagram. Niekoľkých respondentov sme sa pýtali aj na to, ako často danú sociálnu sieť používajú. Používanie YouTube každodenne označilo 80 opýtaných respondentov, 26 napísalo že používa YouTube raz za týždeň, 15 raz za mesiac a 5 ľudí označilo že YouTube nepoužíva vôbec.

Hneď za Youtube skončil Instagram, ktorý taktiež naši respondenti používajú väčšinou denne. V čom sme našli rozdiel je, že Instagram preferujú skôr dievčatá a celkovo na ňom trávajú viac času ako chlapci. Z opýtanej časti respondentov používa Instagram každý deň 76 z nich, raz za týždeň 15, raz za mesiac 3 a Instagram vôbec nepoužíva 22 z opýtaných, prevažne chlapci.

Dostávame sa k tretej najobľúbenejšej sociálnej sieti a tou je Facebook. U staršej vekovej kategórie by sa pravdepodobne dostal do vyšších priečok obľúbenosti, ale u našej cieľovej skupiny 12-14 rokov získal až tretie miesto. Každodenné používanie Facebooku označilo 42 opýtaných, týždenné používanie označilo 9 respondentov, mesačné 16, a 22 respondentov Facebook nepoužíva. Jednou z najčastejšou odpoveďou prečo nepoužívajú Facebook bolo, že sú na to ešte príliš malí. Na Facebooku sa nachádza rôzny obsah obrazový, videový aj textový, pričom na Instagrame sa zdieľajú len fotografie s popisom a „hashtagmi“. Dá sa teda povedať že Instagram funguje na jednoduchšom princípe a teda je prívetivejší pre mladších používateľov. Rozoberali sme taktiež aj iné sociálne siete, ako Whatsup a Twitter. Whatsup je aplikácia iba na „chatovanie“ a volanie si navzájom s priateľmi či rodinou, prípadne posielanie si

fotografií, čo je však rozdiel oproti ostatným sociálnym sieťam, Whatsup neumožňuje verejné zdieľanie fotografií na spoločnú stenu, ale iba súkromné do správ. Každopádne naša veková kategória nie je veľmi zvyknutá ho používať. Z opýtaných označilo iba 12 respondentov že používa Whatsup každý deň, raz za týždeň 21, raz za mesiac 8, a vôbec aplikáciu Whatsup nepoužíva 51 z opýtaných respondentov. Úplne najmenej obľúbenou sociálnou sieťou v kategórii 12–14 rokov je Twitter. Táto sieť je taktiež pôvodne navrhnutá pre staršie publikum, takže nás tento výsledok veľmi neprekvapuje. Z opýtaných respondentov, používa Twitter každý deň, 6 z nich, raz za týždeň 3, raz za mesiac 12, a 102 z opýtaných nepoužíva Twitter vôbec.

3.9 Používanie digitálnych zariadení v bežnom živote

Okrem faktov z filmového prostredia sme zisťovali aj otázky ohľadom používania digitálnych technológií našej cieľovej skupiny 12-14 rokov, aby sme sa dostali bližšie k ich uvažovaniu a vnímaniu informácií. Debatovali sme o tom, koľko digitálnych zariadení majú u seba doma v jednej domácnosti (v prípade oddelených domácností matky a otca, respondenti vytvorili priemer). Zaznamenali sme 250 rôznych odpovedí, z ktorých nám priemer na jednu domácnosť vyšiel 12. Jedna domácnosť tak priemerne používa dvanásť rôznych digitálnych zariadení. Ak by sme počítali bežnú priemernú rodinu podľa štatistík, ktorou sú zaokrúhlene dvaja partneri a dve deti, tak priemerne každý člen rodiny používa 3 digitálne zariadenia. Pýtali sme sa taktiež ktoré z digitálnych zariadení používajú najviac. Odpovedalo nám 260 respondentov, opäť vo veku 12-14 rokov. Najviac používajú mobilný telefón, ktorý skoro každý z nich vlastní. Druhý najviac využívajú počítač alebo notebook, následne televízor, ku ktorému majú bežne pripojený Xbox alebo PlayStation, a taktiež často ale menej ako TV používajú tablet. Keď sme prešli k otázke ako často počas dňa používajú mobilný telefón, priemerne nám vyšlo že 3 hodiny za deň. Je dôležité podotknúť že telefóny majú počas vyučovania a trávenia v škole zakázané. Priemerne 12-14 ročné dieťa strávi v škole 6 hodín čistého času. Zvyšok dňa prevažne doma alebo v záujmových krúžkoch. Dalo by sa vytvoriť záver že naša cieľová skupina používa digitálne technológie veľmi často, sú súčasťou ich každodenného života. Používajú ich na vyhľadávanie informácií, prepojenie s priateľmi, na vytváranie projektov do školy či práce, alebo na zábavu.

K záveru výskumu sme sa pýtali jednoduchú otázku, bez akéhokoľvek podrobnejšieho vysvetľovania, či by deti mali záujem o vyučovací predmet Audiovizuálna výchova. Odpovede sme dostávali úplne jednoduché a jednoznačné – áno alebo nie. Odpovedalo nám 248 respondentov. O predmet Audiovizuálna výchova by malo záujem 132 z nich, čo nám tvorí 53% z opýtaných. Skoro polovica z nich, 116 respondentov, ktorí tvoria 47% by o tento predmet záujem nemalo. Niektorí respondenti sa rozpísali, že záporne odpovedali z dôvodu že ich teší výsledok, ale nezaujíma ich proces výroby, chcú vidieť hotový dobrý film alebo iné audiovizuálne dielo, necítia však potrebu hlbšie mu porozumieť. Zvyšní respondenti by o proces výroby a dozvedieť sa o audiovizuálnej tvorbe viac záujem mali. Tieto výsledky považujeme za jemne prekvapivé, keďže sme očakávali väčší záujem o tento predmet. Dôvodom tohto výsledku môže nasvedčovať viacero faktorov. Prvým je, že sme deťom dopredu schválne neprezradili ako by tento predmet mal vyzerať. Tento fakt považujeme za veľmi dôležitý, keďže pri bližšom rozoberaní by sa ich odpovede mohli radikálne zmeniť. Naším úmyslom však bolo zistiť ako reagujú čisto na fakt že by takýto predmet existoval a respondenti si mohli sami vymyslieť čo pod tým máme namysli. Druhým faktorom môže byť práve neatraktívna forma pomenovania tohto predmetu pre našu vekovú kategóriu. Pri následnom rozhovore s respondentmi sme sa dozvedeli že výraz *audiovizuálna* nerozumejú čo znamená, a výraz *výchova* je pre nich odradzujúci, keďže im evokuje prísny a nadriadený režim. Ak zoberieme v úvahu už len tieto dva faktory, niet sa teda čudovať, prečo ich odpovede boli skoro z polovice negatívne. Bude teda pre nás výzvou, vytvoriť projekt, ktorý bude zahŕňať audiovizuálne vzdelávanie či výchovu a zároveň bude pre deti atraktívny už na prvý pohľad a bude ich motivovať projektu sa dobrovoľne zúčastniť so záujmom dozvedieť sa viac o filme a AV tvorbe.

4. Aplikácia princípov na AV výchovu podľa získaných informácií

V tejto kapitole sa presúvame ku konkrétnemu projektu, ktorý sme vytvorili na základe poznatkov z predchádzajúcich kapitol. Potrebovali sme vytvoriť ideálne prostredie, v ktorom môžeme uplatniť všetky naše doteraz získané informácie a poznatky, či už z teórie Hejného metódy alebo priamo z výskumu od detí a vyskúšať ich funkčnosť v praxi. Rozhodli sme sa založiť trojdňový vzdelávací filmový festival s názvom „Young film fest“. Názov sme sa rozhodli uviesť v anglickom jazyku, kvôli budúcemu prepojeniu s rôznymi ďalšími štátmi Európy. Mladí ľudia v súčasnej dobe bežne problém s angličtinou nemajú a názov tak môže byť pre nich exotickejší a tým pádom lákavejší. Ako miesto sme sa rozhodli vynechať bežné školské prostredie, ktoré by taktiež mohlo odrádzať našich potencionálnych účastníkov. Po dlhšom uvažovaní sme festival usporiadali v Galérii súčasného umění DOX v Prahe. Rozhodli sme sa tak z dôvodu, že v dnešnej dobe sa typy umenia prelínajú a rôzne prepájajú ich významy a k tomu nám Galéria ideálne sedí, je to miesto kde môžeme modernú architektúru prepojiť s filmom. Najnovšie sa taktiež nad Galériou DOX nachádza nový architektonický výtvor vo forme drevenej vzducholode (www.dox.cz). Miesto sa nám tak stáva pre našu vekovú kategóriu dokonale atraktívnym. Keďže vytvárame praktický projekt, s ktorým by sme chceli osloviť čo najväčšie publikum, rozhodli sme sa sprístupniť festival širšiemu okruhu a to deťom a mladým ľuďom vo veku 12 až 17 rokov. Musíme brať v úvahu, že je to pomerne široký okruh a teda je potrebné program rozdeliť na dve skupiny, pre starších a mladších zvlášť.

4.1. Cieľ projektu Young Film Fest 2019

Cieľom trojdenného festivalu je rozvíjať filmovú výchovu pre mládež vo veku 12-17 rokov. Slúžia k tomu predovšetkým projekcie, odborne vedené diskusie a filmovo výchovné workshopy. Všetky tieto aktivity smerujú k tomu, aby posilnili a rozvíjali schopnosti reflexie filmového umenia, zvýšili záujem o filmovú tvorbu a taktiež iniciovali medzinárodné prepojenie mládeže s rovnakým záujmom – film a kultúra.

Našou hlavnou myšlienkou a cieľom bolo priblížiť európsky film a audiovizuálnu tvorbu mládeži v Českej republike na základe vzdelávacieho

procesu. Avšak priblížiť im ju spôsobom, aby to malo edukačný charakter a zároveň sme neboli nútení použiť slovné spojenie „audiovizuálna výchova“, ktoré deti a mládež odrádza. Sústredili sme sa na to, aby celý proces prebiehal na základe inšpirácie Hejného metódy. Naším osobným vnútorným cieľom je preskúmať vekovú kategóriu, ktorá bude v budúcnosti pre nás tvoriť značnú časť zákazníckej skupiny, a zároveň vzdelávať mládež v oblasti audiovizuálnej tvorby, ktorú chceme ako kultúra posúvať ďalej. Ako základ sme sa zapojili do výzvy celoeurópskeho hlasovania o najlepší film pre mládež, pod záštitou Európskej filmovej akadémie EFA. V európskej kinematografii máme tzv. „hluchým miestom“ tvorbu pre mládež vo veku 12-17 rokov. Hlavne na území ČR a SR sa takéto filmy priam nevyrábajú. EFA sa rozhodla podporiť tvorcov filmov tejto kategórie aby tak zvýšila produkciu AV diel pre mladých. Každým rokom, okrem udeľovania ceny European Film Award, udeľujú aj zvlášť cenu Young Audience Award. Pričom svojho víťaza si určujú sami deti, teda cieľová skupina, pre ktorú je film vyrábaný. Deti tak majú jedinečnú možnosť stať sa filmovým porotcom a priblížiť sa ku kinematografickej tvorbe. Európska filmová akadémia podporuje a vyzýva jednotlivé členské štáty Európy, aby sa zúčastnili tohto hlasovania. V roku 2019 sa zúčastnilo projektu 35 krajín a 50 miest [informácia z osobného stretnutia v Berlíne 13.2. 2019]. V praxi funguje hlasovanie na základe usporiadania jednodňového festivalu v danej krajine pre deti a mládež, ktorého výsledkom, by malo byť poradie 3 nominovaných filmov. Tieto filmy sú pre celú Európu rovnaké. Výsledky sa v ten deň zrátajú, vyhodnotia vo všetkých krajinách, spraverujú a vzápätí sa koná v Berlíne ceremoniál, kde udeľujú tvorcom ocenenia. Deti toto vyhlasovanie môžu sledovať online. Ako prebieha tento deň mimo vzhliadnutia 3 nominovaných filmov, je už v réžii každej krajiny. Spravidla to závisí od finančných a priestorových kapacít či zámerov samotných organizátorov. My sme sa rozhodli, okrem sledovania filmov, diskusií a následného rozhodnutia, obohatiť program a prepojiť ho s projektom neformálneho vzdelávania v oblasti audiovizuálnej tvorby. Keďže skúmame vekovú skupinu 12-17 rokov, rozhodli sme sa ju rozdeliť na 2 časti - 12-14 rokov a 15-17 rokov. Táto iniciatíva EFA sa nám hodí do projektu, keďže jedným z dôležitých princípov Hejného metódy a zároveň fakt, ktorý našu vekovú kategóriu priťahuje, je – samostatné rozhodovanie. Zároveň to tak deti, ktoré sú zapojené do programu ako porotcovia, ktorí hlasujú najskôr každý sám za seba a následne svoj názor diskutujú s ostatnými, učí nieť zodpovednosť za svoje vlastné rozhodnutie.

4.2. Podrobný program

Tretí ročník Young film festu sa odohrá behom troch dní v máji v Centre súčasného umenia DOX a v jeho blízkom okolí. Program na piatok je pre širokú verejnosť bez nutnosti registrácie, sobota je určená na súťažný program pre dopredu registrovaných študentov vo veku 15 - 17 rokov, nedeľa je určená pre taktiež dopredu registrované deti vo veku 12-14 rokov. Po celý čas myslíme na jeden z hlavných princípov Hejného metódy – Roľa učiteľa. Učiteľ alebo v tomto prípade lektor je braný ako sprievodca a moderátor diskusií. Diskusie po filmoch sú kľúčové, pretože na nich efektívne rozvíjame analýzu filmu a nášho kritického myslenia. Moderátor sa snaží deti priviesť k tomu, aby si priamo na filme, ktorý zanedlho uvidia alebo práve videli, všímali základné filmové postupy, prípadne prišli na niečo nové, predtým nepoznané a živo o tom diskutovali ako s odborníkom, tak aj so svojimi rovesníkmi. Lektor alebo moderátor je postavený do rovnocennej role a účastníkov iba sprevádza.

PIATOK (pre širokú verejnosť)

Piatkový filmový program sa venuje témam filmovej výchovy a súčasného umenia pre širokú verejnosť. Cieľom je odborne vedená popularizácia témy filmovej výchovy, ktorú chápeme vo význame širšieho spektra audiovizuálnych projektov, než obyčajných filmov v kine. Piatok tak naplnia projekty: Press Start o filmovom rozprávaní vo videohrách, najlepším videoklipom roku s názvom 666, seriálovému maratónu Quality TV a populárne náučným filmom. Sprievodný program v uliciach je venovaný výstave českého komiksu (True Lovers) a dielňam spolku z Prahy 7, ktoré inšpirované projektmi „Zažiť město jinak“ či „Františkovy lásky“ – oživia ulicu pred Doxom.

Najlepší videoklip roku 666 – 6 filmárov, 6 kritikov, 6 hudobníkov vyberie najlepší videoklip roku. Každý porotca môže vybrať jeden videoklip a musí sa pokúsiť behom 30 sekúnd svoj výber vysvetliť. Videoklipy slúžia vo väčšine prípadov iba ako konzumná zábava k rýchlejšej spotrebe, pritom ich formálne aj obsahové kvality často dosahujú úroveň porovnateľnej so svetovou kinematografickou tvorbou. Práve na to má upozorniť sekcia 666, ktorá miesto jednoduchej konzumácií videí otvorí priestor pre interpretáciu.

Seriálový Maratón Quality TV – Seriálový maratón, vybraný umeleckým riaditeľom Febiofestu Michalom Hogenaurom, sa sústreďí na škandinávsku seriálovú tvorbu pre mládež. Jedná sa konkrétne o inovatívny nórsky seriály SKAM, ktorý vznikol za obťažných podmienok, ale pritom svojou kvalitou prevyšuje väčšinu svetovej produkcie. Projekcia prebehne s diskusiou o súčasnej seriálovej tvorbe Quality TV.

Populárne – náučná sekcia – Tento rok sme sa rozhodli zamerať sa na tému stravovanie. Túto tému v súčasnosti naša veková kategória veľmi rieši a chceli sme mať atraktívnu tému, ktorá by ich zaujímala a zároveň si na nej môžeme ukázať postupy dokumentárneho filmu. Výber troch dokumentárnych filmov o jedle aj stravovaní pre školy a verejnosť. Vo svete vzniká celá rada dokumentárnej tvorby, ktorú by šlo s istým posmeškom označiť za aktivistickú. Práve aktivistická tvorba v dokumentárnom svete však môže prinášať zmeny v správaní sa spoločnosti. Snažíme sa prepojiť tému stravovania, dopadu na spoločnosť a filmového jazyka. Samozrejmosťou sú dopĺňajúce diskusie s odborníkmi zameranými na stravovanie, navyše doplnené kritickou reflexiou o samotnej filmovej tvorbe a témy objektívnosti vs. jednostrannosti.

Press Start – Projekt Bohdana Heblíka a jeho kolegov sa venuje počítačovým hrám so zameraním na naratív a filmové stvárnenie. Predstavenie ako teoreticky, tak aj prakticky počítačové hry na hranici celovečerných hraných, animovaných či dokumentárnych filmov. Teoretickú prednášku doplní videoherná konzula, ktorá predstaví filmové rozprávanie vo videohrách v praxi.

Young Street – Doprovodný program je doplnený o rozprávanie naratívu pomocou veľkoplošných dosiek umiestnených na ulici, kde český výtvarníci True Lovers predstavujú spôsob rozprávania medzi animáciou a komiksom. Predstavujú sa taktiež projekty pre deti a mládež Prahy 7 - aktívne miestne spolky, miestny umelci, ďalej projekty slow food venované práci s kvalitnými surovinami a kvalitným prístupom k stravovaniu v domácnostiach aj v školách.

SOBOTA (pre študentov 15-17 rokov, dopredu registrovaní účastníci)

V sobotu prebieha súťažný filmový program v znamení súčasných celovečerných európskych filmov primárne určených pre mládež vo veku 15-17 rokov.

Premietneme 3 najlepšie filmy vybrané európskymi dramaturgami zapojených do projektu. Po každej projekcii nasleduje moderovaná diskusia, ktorá vedie účastníkov k hodnoteniu filmov podľa rôznych kritérií nastavených v úvodnej diskusii s moderátorom. Projekcie sú ďalej sprevádzané workshopmi, z ktorých si môžu porotcovia vybrať. Film a Big Bang data – kurátor Michal Kučerák z Galérie súčasného umenia DOX, skúma so študentmi fenomén informačnej explózie, ktorú dnes zažívame a ponúka praktické cvičenia ako triediť audiovizuálne umenie a „neumenie“. Dielňa zvuku a hudby, kde sa predstavuje dôležitá audio zložka filmu a strihová dielňa, kde sa predstavuje význam kauzálneho myslenia. Dramaturgia sa bude sústrediť na filmy, ktoré disponujú originálnym humorom typickým pre danú kultúru. Porotcovia v danom veku sa tak zúčastnia projekcií, diskusií a workshopov, aby na konci vybrali ten najlepší film, ktorý spoločne vyhlásime a natočíme krátku video správu pre oceneného tvorca.

Popis workshopu Big Bang data

Čo sa stane ak sa cez telefón pripojíme na wifi, a zverejníme fotku na nejakú sociálnu sieť, prípadne označíme našu polohu, kde sa práve nachádzame? Pred pár rokmi toto bola pre ľudí nepredstaviteľná situácia, dnes je to však úplne bežný čin mladých ľudí, ktorí to nepovažujú za čudné ani nebezpečné. Workshop je vedený interaktívne, kde ukazuje kam až môže zasiahnuť dnešný virtuálny svet.

Popis workshopu Zvuk a hudba vo filme

Zvukový workshop dáva príležitosť, kedy si deti môžu vlastnoručne skúsiť naruchovať alebo nadabovať krátku ukážku filmu alebo animácie. Majú k dispozícii mnoho ruchových hračiek alebo práve materiály, ktoré používajú v bežnom živote.

Workshop je vedený v hravej forme, ktorá deti baví ale zároveň im nepriamo ukazuje ako sa reálne vytvárajú zvuky a ruchy do filmu. Skúšajú si na rovnakých ukázkach vytvárať rôzne typy nálad alebo žánrov. Vidia tak priamo, ako veľmi vie zvuk ovplyvniť audiovizuálne dielo a ako veľmi ho vie pozmeniť.

Popis strihového workshopu

Filmový profesionáli vedia ako veľmi, vie strih ovplyvniť kvalitu diela, a taktiež ako veľmi, vie divákov oklamať ukážka, ktorá býva mnohokrát lepšia ako samotný film, na ktorý nás lákajú. Ukazujú sa tu základné strihové postupy

audiovizuálnych diel a filmov. Workshop sa snaží poukázať aj na mediálnu výchovu, kde vidíme ako sa v súčasnosti dá pomocou videí či fotografií klamať. Poukazuje na riziko klamných informácií.

NEDEĽA (pre študentov 12-14 rokov, dopredu registrovaní účastníci)

Tento deň prebieha rovnakým spôsobom ako sobota, ale je prispôsobený pre mladšiu vekovú kategóriu a to 12-14 rokov. To znamená že prebieha projekcia iných troch filmov sprevádzaných diskusiami a taktiež majú možnosť zúčastniť sa troch workshopov, či diskusie s filmovým profesionálom. Z dielni majú na výber, hereckú dielňu, vedenú lektorom a hercom, kde je kladený dôraz na rozdiely medzi filmovým a divadelným herectvom. Ďalej dielňa Komiks a film, ktorá skúma vzťah filmu a komiksu na pozadí praktickej tvorby storyboardu a komiksových okienok, a nakoniec dielňa Film a moderný tanec, ktorá vzniká pri spolupráci audiovizuálnym tanečným divadlom - Farma v jaskyni. Cieľom tohto workshopu je priblíženie pohybu, tanca a divadla vo vzťahu k audiovizuálnej performácii, a to na praktických cvičeniach prepájajúcich tanec a audiovizuálnu inštaláciu.

Popis workshopu Komiks a film

V tomto prípade pracujeme podľa princípu Hejného metódy stavať na známom prostredí a reálnych skúsenostiach. Slovo storyboard našim účastníkom nič nehovorí a tak sme našli spôsob, ako ho vysvetliť. Ukázať na veciach, ktoré sú obľúbené a známe. Zvolili sme si tak komiks, ktorý naša veková kategória má veľmi rada. Vytváranie storyboardu je dôležitou súčasťou filmu aj reklamy, a nie je veľa ľudí, ktorí to ovládajú. Workshop sa zameriava na kresbu storyboardu pomocou komiksu. Krok po kroku ukazuje postupy na príklade deťom známym a obľúbeným komiksom.

Popis workshopu Tanec a film

Pri sedavej činnosti vzdelávania, je priam nutné pre našu vekovú kategóriu pridať pohybovú zložku. Mozog tak nachvíľu vypne a lepšie sa vie sústrediť na ťažšie fakty. Zároveň sa týmto workshopom rozvíja kreativita a umelecké cítenie. Prepájanie moderného tanca s moderným filmom nám ukazuje fakt, že hranice

filmu už sú dávno prekročené a film nemusí byť iba na plátne, ale prepája sa nám do rôznych formátov a spája s ostatnými druhmi umenia.

Popis hereckého workshopu

Pri našich výskumoch sme sa dozvedeli, že naša cieľová skupina je často nadšená pre povolanie herectva. Dôležité je v tomto veku ukázať deťom čo najviac možností a dať im príležitosť vyskúšať si aspoň v krátkej forme, čo ich predstava reálne znamená. Workshop je vždy vedený profesionálnym hercom, ktorý sa im snaží ukázať rozdiel medzi filmovým a divadelným herectvom. V našej republike sa tieto dve druhy herectva nerozdeľujú, ale v zahraničí to zvykom býva. Chceme aby naši účastníci mali možnosť pochopiť tento rozdiel a vyskúšať si to na vlastnej koži. Tento workshop slúži prevažne na odreagovanie a dáva si za cieľ priblížiť účastníkom v zábavnej forme princípy herectva či už v divadelnej alebo filmovej tvorbe.

ČASOVÝ HARMONOGRAM FESTIVALU:

3.5. PIATOK

(pre školy, 15-17 rokov)

9:00 – PROJEKCIA nesúťažného filmu sekcie FAST FOOD + diskusia

11:30 – PROJEKCIA nesúťažného filmu sekcie FAST FOOD + diskusia

(pre verejnosť, bez nutností prihlasovania) – primárne pre mládež vo veku 15-17 rokov

18:00 – PROJEKCIA videoklipov zo sekcie 666

19:00 – PROJEKCIA nesúťažného filmu + diskusia

19:30 – PREDNÁŠKA A WORKSHOP – PRESS START

21:00 – PROJEKCIA seriálového maratónu

YOUNG STREET

16:00 – 20:00 Doprovodný program (výtvarné aktivity, street-art, predstavenie zapojených spolkov, slávnostné zahájenie festivalu)

4.5. SOBOTA

(súťažný deň, nutnosť registrácie vopred, iba pre mládež vo veku 15-17 rokov)

9:00 – UVÍTANIE, krátke zoznámenie

9:30 – PROJEKCIA 1. nominovaného filmu + diskusia

11:00 – WORKSHOPY – Big Bang Data, Strihový workshop, Zvukovo- dabingový workshop
13:00 – OBED
13:30 – PROJEKCIA 2. nominovaného filmu + diskusia
15:00 – Filmový HOSTĚ – diskusia a voľná debata s profesionálom
16:00 – PROJEKCIA 3. nominovaného filmu + diskusia
17:30 – VEČERA
18:00 – FINÁLNA DEBATA A HLASOVANIE
19:00 – SLÁVNOSTNÉ VYHLÁSENIE

5.5. NEDEĽA

(súťažný deň, nutnosť registrácie vopred, iba pre mládež vo veku 12-14 rokov)

9:00 – UVÍTANIE, krátke zoznámenie
9:30 – PROJEKCIA 1. nominovaného filmu + diskusia
11:00 – WORKSHOPY –Tanec a film, Komiks a storyboard, Herecký workshop
13:00 – OBED
13:30 – PROJEKCIA 2. nominovaného filmu + diskusia
15:00 – Filmový HOSTĚ – diskusia a voľná debata s profesionálom
16:00 – PROJEKCIA 3. nominovaného filmu + diskusia
17:30 – VEČERA
18:00 – FINÁLNA DEBATA A HLASOVANIE
19:00 – SLÁVNOSTNÉ VYHLÁSENIE – online prenos z Berlína
20:00 – ZAKONČENIE Young Film Festu

4.3 Prínos festivalu

Prínos projektu by sme mohli deliť na tri časti. V prvom rade prínos pre účastníkov festivalu, ďalej pre nás ako tvorcov festivalu a v neposlednej rade prínos pre európsky film pre mládež a jeho motiváciu či šírenie. Projekt motivuje mladého diváka k sledovaniu kvalitnej európskej filmovej tvorby. Potenciál je v iniciovaní kritického prístupu u mladých porotcov a taktiež v rozvíjaní vlastnej praktickej tvorby. Projekt ma vynahrádzať to, čo si súčasné školstvo nemôže dovoliť - a to intenzívne sa venovať filmovej výchove. Účastníci nám vždy vyplnia spätnú väzbu, z ktorej sa môžeme najlepšie poučiť, uvedomiť si klady a zápory, nedostatky, ktoré chceme do budúcnosti vylepšovať. Tieto dotazníky prikladáme ako prílohu našej práce na záver. Okrem spomínanej audiovizuálnej výchovy, je

projekt distribučným kanálom európskej filmovej tvorby pre mládež. Sprístupňuje filmy, ktoré ešte neboli odpremiérovane v Českej a Slovenskej republike, za dostupných podmienok pre každého diváka. Tieto filmy majú premiéru práve na našom Young Film Feste a následne sú dostupné na stránkach Európskej filmovej akadémie. Forma, ktorou je festival vedený, by mala inšpirovať a motivovať samotných účastníkov tráviť svoj vlastný voľný čas rozvíjaním sa v tejto oblasti a vytvárať si tak kritický uvedomelý názor. Okrem účastníkov, motivuje aj samotných filmových režisérov a producentov k ďalšiemu vytváraniu audiovizuálneho obsahu pre mládež vo vekovej kategórii 12 -17, každoročné udeľovanie tejto zvláštnej ceny. Ocenenie vedie k pokračovaniu tvorbe pre mládež a tvorcovia filmu si tak lepšie uvedomia aké to je pre nás vzácné. V neposlednom rade to má veľký prínos pre nás organizátorov, kedy vieme priamo posúdiť dôsledky a reakcie, ktoré vidíme naživo. Sme s účastníkmi v priamom kontakte a vedieme s nimi osobné rozhovory a to je najideálnejší spôsob ako zistiť ich vnímanie audiovizuálnej tvorby. To vytvára pevný základ pre naše vytváranie či už audiovizuálnej tvorby alebo projektov, venujúcich sa audiovizuálnej výchove pre mládež vo veku 12-17 rokov.

Záver

Vďaka kvalitatívnemu výskumu, sme prišli na veľa rôznych faktorov, ktoré ovplyvňujú našu cieľovú skupinu, deti vo veku 12-14 rokov, z hľadiska audiovizuálnej tvorby. Potvrdila sa nám téza, že v súčasnom stave predmet z názvom Filmová a audiovizuálna výchova, nie je dostatočne rozvinutý tak, aby zodpovedal nárokom a motiváciám dnešných detí a mládeže. Žiaci základných a stredných škôl neprejavujú o tento predmet až tak veľký záujem, akoby sa mohlo na prvý pohľad zdať. Vyskúšali sme teda neformálnu, alternatívnu metódu, v rámci ich vlastného voľného času, na ktorú sme aplikovali princípy Hejného metódy. Tieto princípy sme si stručne zhrnuli a vyhradili si aplikovateľné prostriedky na audiovizuálnu výchovu. Následne sme podľa týchto princípov a výsledkov z výskumu záujmov mládeže v AV tvorbe navrhli projekt, ktorý by mal vytvárať ideálne prostredie na to vzdelávať deti v oblasti audiovizuálnej výchovy, s ambíciami udržateľnosti záujmu mládeže v tejto sfére a ďalšom samostatnom rozvíjaní. Výsledky a spätné väzby od detí nám naznačujú pozitívne ovplyvnenie z hľadiska filmovej výchovy. Vďaka debatám vedením po každom filme sme zistili že naši účastníci vo veku 12-14 rokov majú v dnešnej dobe omnoho uvedomelejší a vyspelejší názor na analýzu filmu ako takého, ako by sme mohli zo začiatku predpokladať. Tak ako sme sa dozvedeli v predchádzajúcich kapitolách o „digitálnych domorodcoch“, táto generácia už prirodzenejšie vníma rozdiely v audiovizuálnej tvorbe, v rámci rozprávania príbehu, analýze strihu, pohľadov kamery či významu hudby a zvuku vo filme. Rozumejú základným pojmom, ktoré pre staršie generácie boli ešte odborné, dnes už však sú súčasťou bežných komunikácií. Dospeli sme k záveru že ak by sme chceli viesť predmet o audiovizuálnej tvorbe a vzdelávať ním mládež, je nutné tento predmet neustále rozvíjať a aktualizovať a to rýchlejším spôsobom ako je zvyknutý bežný školský systém či už základných a stredných škôl alebo gymnázií. Naopak považujeme za nevyhnutné sa tejto problematike venovať a riešiť ju s mládežou tejto generácie a aj každých ďalších, nakoľko je to stále silnejšia téma v oblasti toho, koľko času z osobného života nám berie, ako ju riešime a ako sa nám obmieňajú rôzne podoby audiovizuálnej tvorby, ktoré sa stále viac prepájajú a tvoria bezhraničnú oblasť toho, čo je pre nás ešte umenie a čo už nie je. Chápanie samotného filmu medzi širokou dávkou audiovizuálneho smogu všade okolo nás, sa nám môže u mladých divákov strácať a preto považujeme za dôležité tak ako sa venovať aj klasickému filmu, tak aj riešiť ich

aktuálne osobné záujmy v oblasti AV tvorby. Dôležitým faktorom však je, vzájomné obohacovanie medzi jednotlivými generáciami, nie len vo forme technológií a audiovizuálnej tvorby, ale aj vo vnímaní záujmov a motivácií a vnímaní tempa a rytmu života. Pretože len s týmito faktormi môže byť akákoľvek forma umeleckého vzdelávania uchopiteľná a dlhodobá.

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK:

ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika
AV	Audiovizuálna
AVF	Audiovizuálna výchova
FAV	Filmová a audiovizuálna výchova
EU	Eúropa
EÚ	Európska únia

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY:

GERRIG, R.J.: Text comprehension. In The psychology of human thought (Eds.) R. J. Sternberg, E. E. Smith, Cambridge University Press, Cambridge 1991, p. 244-245

HEJNÝ, M., Kuřina, F.: Dítě, škola a matematika, Portál Praha, 2001

Hejný, V., kolektiv autorov: Archív Víta Hejného I., EDIS Žilina, 2012

LABORDE, C.: The Use of New Technologies as a Vehicle for Restructuring Teachers' Mathematics, Making Sense of Mathematics Teacher Education, 2001

LIM, C. P.: Effective integration of ICT in Singapore schools: pedagogical and policy implications, Educational Technology Research and Development, 2007

MEISNER, Josef. *Škola duševního zdraví: kapitoly z mentální hygieny výchovně vzdělávacího procesu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. Pedagogická teorie a praxe.

MÔŤOVSKÁ D. Využitie počítačových aplikácií na diagnostikovanie štruktúry matematických znalostí a schopností žiaka. Bratislava, 2017. UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE, Fakulta matematiky, fyziky a informatiky. doc. PaedDr. Monika Tomcsányiová, PhD.

PRENSKY, M., R.: Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning, Corwin, 2010

PALEČKOVÁ, J., TOMÁŠEK, V.: Učení pro zítřek, Praha, TAURIS, 2005

PIAGET, J., Inhelderová, B.: Psychologie dítěte, SPN, 1970

TOFFLER, Alvin. Šok z budoucnosti. Přeložil Stanislav MUNDIL. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0160-X.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Audiovisual education | Britannica.com. Encyclopedia Britannica | Britannica.com [online]. Copyright ©2019 Encyclop [cit. 01.05.2019]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/audiovisual-education>

Budování schémat: dítě ví i to, co jsme ho neučili | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2018 [cit. 29.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/budovani-schemat>

Co je to „Hejného metoda“? | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2018 [cit. 28.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/hejneho-metoda>

Digitálna doba ako súčasť evolúcie [online]. Copyright © 2013 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <http://www.unitedlife.sk/digitalna-doba-ako-sucast-evolucie/>

Evaluační ohlédnutí - žáci ukončujících ZŠ v letech 1996 a 2016 - Kalibro. Kalibro [online]. Copyright © Kalibro 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <http://www.kalibro.eu/evaluacni-ohlednuti-zaci-ukoncujicich-zs-v-letech-1996-a-2016>

Filmová/audiovizuální výchova; metodická podpora – informační zdroje. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/UVF/8115/FILMOVAAUDIOVIZUALNI-VYCHOVA-METODICKA-PODPORA---INFORMACNI-ZDROJE.html/>

Filmová a audiovizuální výchova jako nový předmět, Národní ústav pro vzdělávání. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 01.05.2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/filmova-a-audiovizualni-vychova-jako-novy-predmet>

O technologiách s deťmi potrebujeme hovoriť aj v školách. Nesú riziká, ktoré sa ich dotýkajú každý deň | eduworld.sk. Eduworld.sk- portál o vzdelávaní a sebarozvoji [online]. Copyright © 2019 Spoločnosť Eduworld, s.r.o. [cit. 01.05.2019]. Dostupné z: <https://eduworld.sk/cd/zuzana-granska/5144/o-technologiach-s-detmi-potrebujeme-hovorit-aj-v-skolach-nesu-rizika-ktore-sa-ich-dotykaju-kazdy-den>

Práce s chybou: předcházíme u dětí zbytečnému strachu | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/prace-s-chybou>

Podpora spolupráce: poznatky se rodí díky diskusi | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/spoluprace>

Prolínání témat: matematické zákonitosti neizolujeme | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2018 [cit. 29.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/prolinani-temat>

Pružkum kalibro [online]. Dostupné z: http://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hejneho-metoda-matematika-pruzkum-kalibro.A180509_085924_domaci_nub

Reálné zkušenosti: stavíme na vlastních zážitcích dítěte | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 24.01.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/realne-zkusenosti>

Skutečná motivace: když „nevím“, a „chci vědět“ | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2018 [cit. 29.12.2018]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/motivace>

Vlastní poznatek: má větší váhu než ten převzatý | H-mat. H-mat | Zasloužená radost z poznávání [online]. Copyright © 2019 [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.h-mat.cz/principy/vlastni-poznatek>

ZOZNAM PRÍLOH:

- 1. CD ROM**
- 2. VZORKA DOTAZNÍKOV Z VÝSKUMU**
- 3. VZORKA DOTAZNÍKOV – SPÄTNÄ VÄZBA NA YOUNG FILM FEST**
- 4. FOTOGRAFIE Z YOUNG FILM FESTU**

2.VZORKA DOTAZNÍKOV Z VÝSKUMU
- v přílohe na CD alebo v tlačenej verzii

3. VZORKA DOTAZNÍKOV – SPÄTNÁ VÄZBA NA YOUNG FILM FEST
- v prílohe na CD alebo v tlačenej verzii

4.FOTOGRAFIE Z YOUNG FILM FESTU

Ostatné fotografie sú v prílohe na CD

Foto Zuzana Fedorová

